

Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)

Remiss från Finansdepartementet
Remisstid den 8 november 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i föredragande borgarrådets synpunkter.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Finansdepartementet har remitterat betänkandet *Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn* (SOU 2024:50) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Utjämningskommittén 2022 som levererat sina förslag till Finansdepartementet har haft i uppdrag att göra en bred översyn av systemet för kommunalekonomisk utjämning och LSS-utjämningen samt vid behov föreslå förändringar.

Syftet med uppdraget var att säkerställa att utjämningsystemet ger kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att erbjuda välfärd och andra kommunala tjänster, även om det finns skillnader i skattekraft och strukturella förhållanden. I uppdraget har också ingått att se över vilka av dagens riktade statsbidrag som skulle kunna inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn. Därutöver har kommittén (i enlighet med ett tilläggsdirektiv, Dir. 2023:56) haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser i kommuner och regioner, inklusive åtgärder för att minska risken för negativa effekter av inkomstutjämningen på tillväxten.

Kommittén föreslår att förändringarna införs från och med den 1 januari 2026.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden.

Stadsledningskontoret delar kommitténs utgångspunkt om att en långtgående utjämning är nödvändig för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar och därmed förutsättningar för en likvärdig kommunal service i hela landet och menar att en sådan långtgående utjämning kräver att det finns en legitimitet och utbredd kunskap om hur systemet fungerar. Den förstärkning av utjämningens regionalpolitiska fördelningsprofil som kommittén föreslår gör att systemet utvecklas mot en punkt där dess legitimitet och utformning kan ifrågasättas. Mot denna bakgrund anser stadsledningskontoret att regeringen inte bör gå vidare med kommitténs förslag.

Förskolenämnden anser gällande statsbidragen att den huvudsakliga principen om att statsbidrag ska vara generella i stället för riktade är bra. Dock innebär förändringen att fördelningen av resurser utifrån de områden staten styr mot med hjälp av statsbidragen behöver beaktas. Gällande utjämningsystemet innebär förslaget att Stockholms stad får mindre medel. Det är dock svårt att bedöma hur det skulle påverka förskolenämndens verksamheter.

Socialnämnden ser positivt på att en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet i sin helhet har genomförts, men ser däremot ett stort antal utmaningar och negativa konsekvenser av utredningens förslag inom ramen för nämndens ansvarsområden.

Trafiknämnden bedömer att staden kan få svårt att upprätthålla sin nuvarande funktion av infrastruktur på grund av att kompensationen för kostnader för trafikbelastning och klimatpåverkan enligt förslaget minskar.

Utbildningsnämnden delar bedömningen att statsbidrag som huvudregel bör vara generella och ser positivt på de föreslagna principerna för när riktade statsbidrag kan komma i fråga. Det är också positivt med skärpta beredningsrutiner i de fall statsbidrag införs på grund av särskilda skäl.

Äldrenämnden välkomnar att det nu finns ett förslag för landets kommuner att ta ställning till då detta varit en fråga som varit aktuell under lång tid. Nämnden bedömer att staden bör, om kommitténs förslag blir verklighet, vara inriktad att minska kostnaderna, alternativt öka intäkterna, med runt en och en halv miljard per år på grund av förändringar i utjämningsystemet.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Sverige ska ha ett system för att utjämna strukturella skillnader mellan kommuner och regioner. Ytterst handlar det om att säkerställa att alla invånare i Sverige får en bra välfärd och goda livsvillkor, oavsett var man bor. Detta system behöver reformeras så att inte kommuner ställs mot kommuner, regioner mot regioner och invånare i en del av landet mot invånare i en annan del av landet.

Därför behöver ett utjämningsystem helt finansieras av staten. Eftersom systemet idag är sammanfogat med de generella statsbidragen sker merparten av finansieringen

av staten, men en betydande del av kostnaderna tas också av ett fåtal kommuner och regioner, varav de flesta finns i Stockholmsregionen. Därigenom bidrar det nuvarande systemet till sämre välfärd och sämre kommunal service i dessa delar av landet istället för att entydigt stärka kommuner och regioner vars strukturella förutsättningar gör att det krävs ökat stöd.

Stadens konkreta invändningar mot olika delar i kommitténs förslag framgår av stadsledningskontorets yttrande nedan.

Kommitténs förslag innebär för Stockholms stad att den kostnad som redan ökat med 6 miljarder (avseende bara kostnadsutjämnningen) mellan år 2011 och år 2024 nu kommer innebära en ytterligare kostnad om 1,5 miljarder kronor. Sett till kommunens samlade kostnader motsvarar det ett sparbeting på verksamheterna i Stockholms stad om 2,5 procent. I egen regi och i upphandlad verksamhet skulle ett sådant sparbeting innebära att mer än 1700 anställda i skola, socialtjänst, förskola och kommunal service skulle behöva sägas upp. Flera av stadens nämnder redovisar konsekvenserna av kommitténs förslag för deras verksamheter om regeringen väljer att gå vidare med förslaget.

Beräkningsgrunderna enligt det nya förslaget är inte enklare att begripa trots att enkelhet varit ett uttalat kärnvärde att särskilt beakta i översynen. En av de poster som framstår som synnerligen tondövt, oväntat obegripligt och direkt kontraproduktivt är kommitténs förslag att särskilt reducera beräkningsgrunden för individ- och familjeomsorgen i Stockholm med 990 miljoner kronor. Socialtjänsten är en central del i det förebyggande arbetet och att kraftigt reducera resurserna i en tid när barn och unga rekryteras till allvarlig brottslighet samtidigt som placeringskostnaderna ökat i historisk omfattning framstår som obegripligt. Väljer regeringen att gå vidare med ett sådant förslag kommer det få mycket negativa konsekvenser för brottslighet, kriminalitet och ungdomar som far illa. Socialnämnden pekar i sitt yttrande på att ett sådant sparbeting skulle slå allra hårdast mot barn och unga.

Utredningen har inte heller presenterat övertygande argument för varför infrastruktur, gymnasieskolan eller äldreomsorgen i nuvarande system skulle vara överkompenserade i Stockholm. Det framstår som att faktorer som skulle förklara ökade kostnader i storstäder som exempelvis tätortsfaktor i trafiken och kompensation för högre lokalkostnader konsekvent förbigåtts.

Som stadsledningskontoret konstaterat är det också helt orimligt att som kommittén föreslår hävda att garantinivån i inkomstutjämnningen bör vara på en nivå som innebär att regleringsposten ligger så nära noll som möjligt. I praktiken riskerar det innebära att ökningsar av det generella statsbidraget aldrig kommer komma Stockholms stads medborgare till del. Därmed upphör staten att bidra till välfärden i Stockholms stad. Det kan omöjligt vara statens uppgift att begränsa framtida höjda välfärdsambitioner så att en del av medborgarna exkluderas från dessa. Som stadsledningskontoret konstaterar bör det generella statsbidraget återinföras som ett separat anslag i utgiftsområde 25.

Sammanfattningsvis är det Stockholms stads uppfattning att kommitténs förslag i sin helhet bör avslås och att ett nytt system, baserat på statlig finansiering, behöver initieras snarast möjligt.

Stockholm den 6 november 2024

Karin Wanngård

Bilagor

1. Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50) del 1, dnr KS 2024/848-1.1
2. Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50) del 2, dnr KS 2024/848-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner och Andrea Hedin (båda M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslag till beslut.
2. Att därutöver anföra

Sverige har över tid haft en för låg tillväxt. Det är en utveckling som gör oss fattigare. För att få ordning på Sverige måste den offentliga ekonomin få bättre spelregler så att hela den svenska ekonomin kan börja växa igen. Det kommunala och regionala utjämningsystemet sätter i dag uppenbart en hämsko på det målet. Dels genom att bestraffa kommuner och regioner som vidtar åtgärder för att stärka sin egen ekonomi, dels genom att bestraffa dem som stärker arbetslinjen lokalt med fler i arbete och en friskare befolkning. Ytterst genom att med bidrag premiera de kommuner som inte klarar av att stå på egna ben.

Det är inte rimligt att nio av tio nettobetalande kommuner i utjämningsystemet finns i Stockholmsregionen. Stockholms stad är den överlägset största bidragsgivaren. I år betalar vi in cirka 5,3 miljarder, eller knappt 5 500 kronor per invånare, detta utan att räkna med LSS-utjämningen på ytterligare knappt 2 miljarder kronor. Det innebär att cirka 10 procent av Stockholms stads totala skatteintäkter inte går till stockholmarna utan i stället slussas iväg till resten av landet. Över tid har Stockholm dessutom tvingats betala allt mer i skatteutjämning.

Det är självklart rimligt att kommuner med sämre förutsättningar som de själva inte kan påverka får kompensation, och att Stockholm och andra kommuner är med och betalar. Att glesbygdskommuner får mer utjämning per invånare är inget problem i

sig och fullt legitimt. Däremot är det inte lika självklart att både Göteborg och Malmö får många miljarder från utjämningsystemet varje år.

En parlamentariskt sammansatt kommitté, som tillsattes av den förra socialdemokratiska regeringen, i syfte att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningsystemet har nu presenterat sitt förslag, som innebär att Stockholms stad ska betala ännu mer. Det är helt oacceptabelt. Stockholmarna ska inte behöva se mer av sina skattepengar försvinna iväg till andra delar av landet.

För oss moderater är det uppenbart att utredningen liksom regeringen behöver säkerställa ett successivt övertagande från staten av hela betalningsansvaret för utjämningsystemet. Om staten vill öka utjämningsytterna ytterligare så vore det enda rimliga att staten också finansierar det i stället för att tvinga kommunerna att ta notan. Ett utjämningsystem som premierar stagnation kommer aldrig att lyfta svensk ekonomi. Utjämningsystemet måste innefatta mål för tillväxt och utveckling. Bland annat genom att utvärdera dagens premieringsgrunder åt ett håll som bidrar till att få ordning på Sverige.

I dag sker utjämningsutjämnings mellan kommuner och regioner utan minsta uppföljning eller kontroll från statens sida av hur utjämningspengarna används. Det måste ändras. Det kan inte vara så att de kommuner och regioner som får stora belopp underpresterar år efter år eller väljer att använda dem till rent slöseri. Ett kontrollinstrument måste tillföras för att säkerställa utjämningsutjämnings systemets legitimitet. Målet måste vara att slöseri med skattemedel ska upphöra och incitamenten att prioritera inom ramen för sin egen kommun- eller regionbudget måste öka.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. att delvis bifalla föredragande borgarråds förslag till beslut
2. att komplettera stadens remissvar i enlighet med som anförs nedan
3. att därutöver anföra följande

Det är bra att utjämningsutjämnings systemet som helhet utvärderats och föreslås uppdateras. Det hade dock varit önskvärt att göra detta genom ett mer löpande arbete, förslagsvis genom en kommitté som gör en löpande uppdatering av systemet.

Samtidigt konstaterar vi att det föreslagna utjämningsutjämnings systemet kommer att få mycket negativa konsekvenser för Stockholms stad och region. Liberalernas representant i den politiska kommittén ”Utjämningskommittén 2022” har varit ensam om att värna Stockholms särskilda intressen, inte minst mot bakgrund av den allvarliga brottsligheten och segregationen i vår del av Sverige.

Det är mycket problematiskt att utredningens förslag i nuläget skulle innebära att över en miljard till det kommunala utjämningsutjämnings systemet ska komma från stadens individ- och familjeomsorg inom socialtjänsten. Liberalerna har under flera år påtalat behovet

av att tillföra resurser till socialtjänsten, på samma sätt som polis och rättsväsende stärkts, för att mäkta med en ökande arbetsbörda och nya arbetsuppgifter. Vi anser därför att den delen behöver justeras för att inte ytterligare försvaga en redan ansträngd socialtjänst med stora utmaningar.

Utjämningsystemet är viktigt för att skapa likvärdiga möjligheter för en fungerande välfärd i hela landet. Inte minst är det viktigt, för Sverige som kunskapsnation, att elever erbjuds en fullgodutbildning oavsett var i landet de bor. Därför är det välkommet att en socioekonomisk komponent nu föreslås för grundskolan likväl som att incitament för att fler ska genomgå gymnasieutbildning införs.

Förslaget, likt tidigare utredningar, leder till ett antal uppdateringar av utjämningsystemet. Dessa uppdateringar får för de flesta kommuner och regioner måttliga konsekvenser men för en del kommuner och regioner är konsekvenserna mer kännbara – framförallt storstadsregionen. För Stockholms stad kommer utredningens förslag, om de genomförs, innebära en minst sagt kännbar påverkan som riskerar att hämma stadens tillväxt.

Kommunstyrelsen

Reservation av Christofer Fjellner Jonas Nilsson och Kristina Lutz (alla M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Skatteutjämningsystemet är viktigt för att upprätthålla likvärdighet i hela landet. Många kommuner i Sverige har det i dag svårt ekonomiskt, med en åldrande befolkning, stora avstånd, sviktande skatteunderlag och hög kommunalskatt. Samtidigt har det funnits betydande brister i det nuvarande systemet.

Stora delar av skatteutjämnningen går till tillväxtkommuner, som i grunden har goda förutsättningar för en stark ekonomi. Centerpartiet har länge efterfrågat en reform av systemet för att stimulera entreprenörskap, jobb och tillväxt. System bör skapa incitament för kommuner att stärka företagsamheten och jobbskapande, snarare än att frånta dem ansvaret för sin ekonomiska politik.

Utjämningskommitténs förslag har inte i tillräcklig hög grad beaktat tillväxtperspektivet. Att hämma huvudstadens tillväxt riskerar att negativt påverka hela landets ekonomi. Redan nu drabbas Stockholms stad och Region Stockholm oproportionerligt hårt. Den föreslagna fördelningsprofilen hotar att urholka systemets legitimitet. Det är av yttersta vikt att ett bredare politiskt stöd och en grundläggande legitimitet upprätthålls bland de regioner och kommuner som bidrar till systemet. Därför krävs ett mer rättvist utjämningsystem där staten tar ett större ansvar för inkomstutjämnningen, snarare än att utnyttja Stockholm som en ekonomisk resurs.

Länge har vi sett hur regeringar har använt en växande mängd riktade statsbidrag, vilket i grunden underminerar det kommunala självstyret. Vi förespråkar att statsbidrag som regel bör vara generella och stödjer de föreslagna principerna för hur riktade statsbidrag bör hanteras inom det generella statsbidragssystemet.

Staten behöver ta ett större ansvar för regionalpolitiken. Centerpartiet anser att regeringen bör avstå från det nuvarande förslaget och istället utarbeta ett nytt som innefattar ökad statlig finansiering och tar hänsyn till de utmaningar som Sveriges kommuner och regioner står inför.

Ersätтарыttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Stockholms stad är en av mycket få kommuner som betalar in pengar till det kommunala utjämningsystemet; ungefär var tionde kommunal skattekrone lämnar staden varje år. Mer ifall vi inkluderar den inbetalning Region Stockholm står för, vilket finansieras via regionskatten. Men stockholmarna står därtill för mer av utjämnningen än så. Staten betalar in den stora majoriteten i utjämningsystemet och nästan varannan statlig inkomstskattekrone kommer från just Stockholmsområdet.

Enligt utredningen är syftet med de föreslagna förändringarna att skapa rättvisa och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för Sveriges kommuner att erbjuda den offentliga service svenskarna har rätt till. Vi delar denna ambition till fullo och ser stora fördelar med statliga stöd till svagare kommuner. Vi motsätter oss däremot skarpt att enstaka kommuners invånare får bära ett oproportionerligt stort ansvar för detta statliga system. Det kan inte anses rättvist eller likvärdigt för Stockholms skattebetalare att en allt större del av deras kommunala skattekrone ska tillfalla andra kommuner samtidigt som deras egen kommun tvingas räkna ut sparbetning på välfärden till följd av förändringarna.

Vi kan bara beklaga att de föreslagna ekonomiska beräkningsgrunderna, och deras mycket negativa effekter för hela Stockholmsområdet, överskuggar andra viktiga reformer som utredningen föreslår. Vi välkomnar bland annat den striktare hållningen avseende riktade bidrag och det föreslagna golvet för bidrag som syftar till att minska den administrativa bördan i framförallt små kommuner. Likaså att flera riktade bidrag slås samman eller inkluderas i de generella statsbidragen vilket i större utsträckning kommer låta kommunerna själva avgöra var pengarna bäst behövs. Det är reformer som kan – och bör – genomföras men de förutsätter inte en allt mer progressiv inbetalning från välfungerande kommuner. Här behöver staten ta ett större ansvar för sitt eget system.

Ärendet

Utjämningskommittén 2022 har haft i uppdrag att göra en bred översyn av systemet för kommunalekonomisk utjämning och LSS-utjämnings samt vid behov föreslå förändringar. Syftet med uppdraget var att säkerställa att utjämningsystemet ger kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att erbjuda välfärd och andra kommunala tjänster, även om det finns skillnader i skattekraft och strukturella förhållanden. I uppdraget har också ingått att se över vilka av dagens riktade statsbidrag som skulle kunna inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn. Därutöver har kommittén (i enlighet med ett tilläggsdirektiv, Dir. 2023:56) haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser i kommuner och regioner, inklusive åtgärder för att minska risken för negativa effekter av inkomstutjämnings på tillväxten.

Utjämningskommittén har överlämnat sina förslag till Finansdepartementet den 2 juli 2024. Kommittén föreslår att förändringarna införs från och med den 1 januari 2026. Finansdepartementet har remitterat betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn, (SOU 2024:50), till bland annat alla kommuner och regioner.

Förslagen i korthet

De riktade statsbidragen

Kommittén föreslår att huvudprincipen ska vara att statsbidrag som går till verksamhet som kommuner ansvarar för ska vara generella. Sammantaget föreslås att 12 riktade statsbidrag till kommuner tas bort och att medlen förs över till det generella statsbidraget. Kommunsektorn förstärks därmed permanent med drygt 10 miljarder kronor. Riktade statsbidrag ska dock kunna ges som kostnadsersättningar för uppgifter som ålagts av staten, samt om det finns synnerliga skäl, t.ex. vid påvisad samhällsnytta. Kommittén lägger även förslag till begränsande principer för riktade statsbidrag. Bland annat föreslås ett riktmärke om 100 000 kronor som det minsta belopp en kommun eller region ska kunna få i riktade bidrag. Vidare föreslås att de riktade statsbidragen ska vara tidsbegränsade och att administrationen de skapar ska minimeras.

Inkomstutjämnings

Kommittén föreslår att den normerade skattesats som används i systemet (länsvis skatt) ska uppdateras och utgå från rikets genomsnittliga skattesats 2022, vilket innebär att den höjs. Vidare föreslås att kompensationsgraden ska vara lika för kommuner och regioner för att underlätta skatteväxlingar. Kommittén bedömer också att garantinivån bör vara på en nivå som innebär att regleringsposten ligger så nära noll som möjligt. Förslaget är att nivån höjs från dagens 115 till 116 procent. De föreslagna förändringarna innebär att inkomstutjämningsystemet blir dyrare och därmed påverkas regleringsposten negativt. Den sammantagna effekten, tillsammans med en minskad regleringspost, bedöms bli liten. Inga förslag lämnas avseende

kommitténs uppdrag att utreda inkomstutjämningsens tillväxthämmande effekter samt åtgärder för att minska potentiella effekter.

Kostnadsutjämningsen

Kommitténs förslag inom kostnadsutjämningsen innebär relativt stora förändringar och en stor omfördelning bland annat till följd av ett nytt sätt att mäta gleshet. Merkostnader till följd av gleshet, liten befolkning och socioekonomi värderas upp i flera delmodeller och ger större kompensation. De kommuner som får ett positivt utfall genom kommitténs förslag är de som är glesa, har liten folkmängd och svag socioekonomi. De som får ett negativt utfall är socioekonomiskt starkare kommuner med stor folkmängd och tät bebyggelsestruktur.

Delmodellerna för verksamhetsövergripande kostnader och infrastruktur och skydd föreslås delas upp efter verksamhetsområde. Detta innebär att kostnadsutjämningsen får ytterligare tre delmodeller, vilket kan ses som ett mer komplicerat system. Modellen för gymnasieskola genomgår en stor förändring. Gleshetsberäkningen är en modifierad variant av det nya gleshetsmättet, för att ta hänsyn till att gymnasieskolan har en mer regional, än kommunal, profil. Den nya beräkningen innebär en ökad omfördelning och stora kommunvisa skillnader.

Delmodellen för individ- och familjeomsorgen delas upp i barn- och ungdomsvård samt i övrig individ- och familjeomsorg. Beräkningarna använder delvis samma variabler som befintlig modell, men dessa tillskrivs nu förändrad vikt eller betydelse i beräkningen. Omsättningen i modellen minskar. Storstäderna förlorar på förslaget på grund av minskad betydelse av kommunens tätortsbefolkning i förslaget.

Modellen för äldreomsorg föreslås få en finare åldersindelning, merkostnader för ohälsa uppvärderas, gleshetsberäkningen görs om och merkostnadsersättningen för språk tas bort. Omfördelningen i modellen ökar kraftigt och de kommunvisa skillnaderna är stora.

I modellen för gator och vägar tas indikatorn ortstillägg bort och ersätts av indikatorn trafikbelastning. Indikatorn trafikbelastning består av tre delar; kommungruppens genomsnittliga antal meter kommunalväg per invånare, trafikintensiteten och gatutyp. Utifrån dessa tre delar beräknas ett trafikbelastningsindex per kommun. Trafikintensiteten mäts via de statliga vägarna och snittkostnad för underhåll (statens kostnader). Omfördelningen minskar kraftigt och Stockholms stad får den största negativa förändringen av samtliga kommuner. Omfördelningen i modellen kollektivtrafik minskar vilket drabbar storstäderna negativt. Orsaken är främst att kostnadsskillnaderna mellan länen minskat sedan senaste uppdateringen av modellen gjordes.

LSS-utjämningsen

LSS har ett separat utjämningsystem som länge kritiserats för att vara påverkbart eftersom kommunernas egna personalkostnader används som mått på vårdbehov. Kommitténs analyser visar att ett sådant samband inte finns och föreslår därför att det

index som i dag används utgår ur systemet. Kompensation för strukturellt högre lönenivåer och övergripande administration införs i likhet med kostnadsutjämnningen. Förändringarna för LSS-utjämnningen blir ganska betydande för vissa kommuner, men det föreslagna systemet bedöms bättre spegla struktur och inte ambition eller effektivitet.

Strukturbidraget

Strukturbidraget som i huvudsak är en kompensation för tidigare förändringar i systemet och regional fördelningspolitik föreslås tas bort. Kommittén föreslår att det ersätts av ett bidrag för svagt befolkningsunderlag och ett fast införandebidrag, som begränsar den totala förändringen av den del av strukturbidraget som inte avser svagt befolkningsunderlag till högst 500 kronor per invånare.

Införandebidrag

Kommittén föreslår att det sätts ett tak (fast införandebidrag) för hur stora negativa förändringar som ska slå igenom inom det kommunalekonomiska utjämnningssystemet (ej LSS-utjämnning). För kommunernas del sätts taket vid 1 500 kronor per invånare och för regionernas del vid 750 kronor per invånare. Kommittén föreslår vidare två separata införandebidrag. Ett för det kommunalekonomiska utjämnningssystemet där den maximala årliga förlusten sätts till 300 kr per invånare och ett annat införandebidrag för LSS-utjämnningen där den maximala årliga förlusten sätts till 250 kr per invånare (finansieringen sker inom LSS-utjämnningen).

Effekter för Stockholms stad

För Stockholms stad skulle kommitténs förslag innebära ett sammantaget sämre utfall i det kommunalekonomiska utjämnningssystemet motsvarande 1 642 kronor per invånare exkl. införandebidrag, vilket motsvarar 1,6 miljarder kronor baserat på SKR:s beräkningar (där Stockholms stad befolkning beräknas till 990 261 personer). Utifrån det föreslagna taket på maximalt minus 1 500 kronor per invånare skulle det innebära ett sämre utfall i det kommunalekonomiska utjämnningssystemet motsvarande 1,5 miljarder kronor jämfört med nuvarande system.

Stockholms stads kostnader för LSS-verksamheten beräknas enligt förslaget samtidigt att minska med 193 kronor per invånare när personalkostnadsindexet tas bort, vilket innebär en lägre avgift till LSS-utjämnningen motsvarande 191 miljoner kronor.

Eftersom förändringarna föreslås införas stegvis för att mildra de ekonomiska konsekvenserna beräknas Stockholms stad förlora 308 kronor per invånare år 2026, motsvarande minus 305 miljoner kronor. Införandebidraget trappas av och upphör helt efter år 2030.

Preliminära utfallsberäkningar avseende inkomst- och kostnadsutjämnings, exkl. införandebidrag, för Stockholms stad (2024 års nivå) kr/invånare.

Inkomstutjämnings		Kostnadsutjämnings		Reglerings- post	Totalt	
Förslag	Diff.	Förslag	Diff.	Förändring	Förslag	Diff.
-6 820	407	-2 565	-1 425	-625	-6 954	-1 643

Källa: Utjämningskommittén

Förändring kostnadsutjämnings per delmodell för kommuner (ny indelning).

Kronor per invånare

Förskola, skolbarnomsorg	253
Förskoleklass, grundskola	135
Gymnasieskola	-170
Komvux	0
Individ- och familjeomsorg	-996
Äldreomsorg	-286
Politisk verksamhet	6
Gator och vägar	-301
Räddningstjänst	-1
Befolkningsminskning	43
Fastigheter	-3
Kollektivtrafik	-104
Totalt	-1 425

Källa: Utjämningskommittén

Effekterna av de föreslagna förändringarna i kostnadsutjämnings kommer sannolikt inte att bäras inom respektive nämnds ansvarsområde utan en tänkbar konsekvens är ett generellt sparbetings om 2,5 procent, motsvarande utjämningskommitténs förslag utslaget på stadens samtliga verksamheter. Alternativet är en skattehöjning motsvarande 43 öre.

Störst påverkan har den nya föreslagna modellen inom individ- och familjeomsorgen som innebär ett försämrat utfall motsvarande nära 1 000 kronor per invånare, eller cirka 990 miljoner kronor. En neddragning som inte är möjlig sett till socialtjänstens utmaningar och ekonomiska förutsättningar. Socialnämndens nettobudget 2024 uppgår till drygt 1 419 miljoner kronor. Ett sparbetings om 2,5 procent motsvarar cirka 35 miljoner kronor och skulle sannolikt framförallt tvinga fram neddragningar inom icke lagstadgade verksamheter (men som har stor betydelse för målgruppen), såsom föreningsstöd, idéburna offentliga partnerskap, LSS-kollo och diverse utvecklings- och utredningsuppdrag.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden.

Stadsledningskontoret

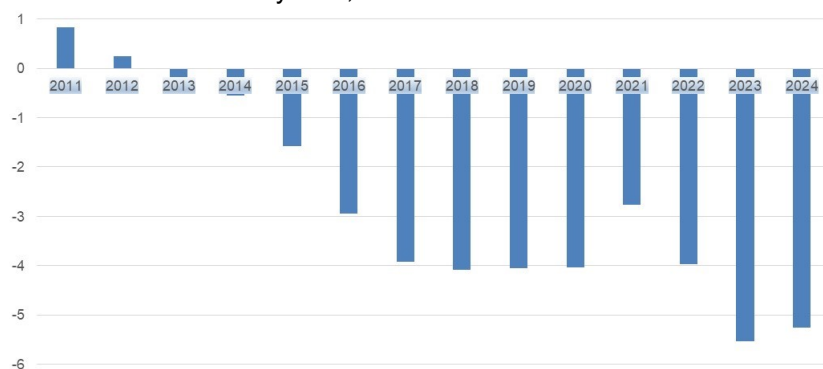
Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar kommitténs utgångspunkt om att en långtgående utjämning är nödvändig för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar och därmed förutsättningar för en likvärdig kommunal service i hela landet. Det finns idag stora skillnader i skattekraft, åldersstruktur och socioekonomi, täthet och andra faktorer såsom lönenivåer och lokalkostnader som påverkar kommunernas och regionernas ekonomi. Mot bakgrund av dessa skillnader har Sverige ett av världens mest långtgående utjämningsystem som omfördelar över 200 miljarder kronor brutto.

Stadsledningskontoret menar att en sådan långtgående utjämning kräver att det finns en legitimitet och utbredd kunskap om hur systemet fungerar. Detta saknas idag både på lokal nivå och nationell nivå. I direktiven till utredningen framgår att ett av de centrala uppdragen är att göra utjämningsystemen mer lättförståeliga, enklare samt mer transparenta. Trots det föreslår utredningen förändringar som gör att det nuvarande systemet blir mer komplext och som riskerar att försämra legitimiteten för systemet. Den förstärkning av utjämnings regionalpolitiska fördelningsprofil som kommittén föreslår gör att systemet utvecklas mot en punkt där dess legitimitet och utformning kan ifrågasättas. Mot denna bakgrund anser stadsledningskontoret att regeringen inte bör gå vidare med kommitténs förslag.

Utvecklingen av Stockholms stads samlade avgift till utjämningen över tid visar på behovet av att ha en helhetssyn av hur förändringar drabbar en enskild kommun. År 2011 fick staden ett bidrag från utjämningen motsvarande drygt 800 miljoner kronor. År 2024 betalar staden en avgift till utjämningen på 5,3 miljarder kronor, en utveckling som framgår av diagrammet nedan.

Utfall i kommunalekonomiskt utjämning för Stockholms stad åren 2011-2024, prognos 2025-2031 med nuvarande system, mdkr

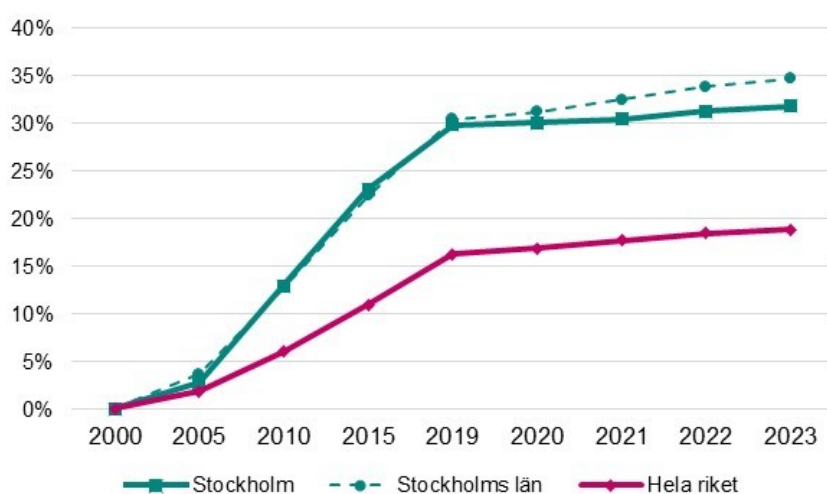
Källa: SCB

Det är en skillnad på drygt 6 miljarder kronor i minskade intäkter mellan 2011 och 2024. Under denna period har Stockholms stad samtidigt hanterat en rekordstor

befolkningsökning med en tillväxt om cirka 11 000 personer per år, vilket är i nivå med tillväxten mellan 1940-1960, innan det s.k. miljonprogrammet startades. Befolkningsstillväxten har skapat ett behov av stora investeringar i bland annat bostäder, infrastruktur och verksamhetslokaler såsom skollokaler.

Detta har medfört att stadens externa nettoskuld har ökat med 65,4 miljarder kronor under perioden 31 dec 2011 till 31 aug 2024. Det innebär att skulden nästan sjudubblats (+622%) sedan 2011. Därutöver har staden medfinansierat statliga och regionala investeringar i spårbunden kollektivtrafik m.m. Under samma period har också stadens invånare pressats privatekonomiskt av kraftigt stigande bostadspriser.

Relativ befolkningsutveckling sedan år 2000 i Stockholms stad, i Stockholms län och i hela riket

Källa: SCB

Stockholms stad har en stor förståelse för ambitionen att ge alla kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar. Föreslagna förändringar får dock stora konsekvenser för en stad som Stockholm med stora investeringsbehov och som fortsatt vill kunna välkomna nya stockholmare. De närmaste åren uppgår den kommunala koncernens planerade investeringar till drygt 20 miljarder kronor per år.

Investeringarna genomförs utifrån kommunfullmäktiges tydliga målsättning om fortsatt minskande utsläpp och miljöhänsyn samt behov av klimatanpassning. Dessa investeringar har betydelse för hela landets tillväxt och bidrar till den gemensamma välfärden. Exempelvis kommer Slussens avbördningsanläggning som staden bygger att bidra till ökad trygghet och hållbarhet i hela Mälardalsregionen.

Naturligtvis står många kommuner inför stora utmaningar, men samtidigt kan inte hur stora finansiella avgifter som helst läggs på huvudstaden, särskilt inte i en tid med då gängkriminaliteten kryper allt längre ner i åldrarna och stora resurser krävs för ett brett brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Även Region Stockholm och de flesta kommuner i Stockholms län kommer att få betala högre avgifter till utjämningsystemet. Kommitténs förslag kommer att påverka Stockholmsregionens

möjligheter att genomföra de investeringar och prioriteringar som krävs för att stärka hela Sveriges konkurrenskraft och tillväxtpotentialer.

Stadsledningskontoret konstaterar att vi nått en punkt där det inte längre räcker att göra justeringar i kostnadsutjämnningen som dessutom ställer kommun mot kommun. Staten behöver ta ett större ansvar för att stötta de kommuner som har sämst strukturella förutsättningar. Hela utjämnningssystemets utformning och finansiering tillsammans med den kommunala sektorns utformning, indelning och ansvar behöver övervägas. En total kommunal finansieringsutredning behövs. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommitténs förslag avslås i sin helhet.

Nedan kommenteras de föreslagna förändringarna och stadsledningskontorets synpunkter.

De riktade statsbidragen

Kap 4.5

Stadsledningskontoret delar bedömningen att statsbidrag som huvudregel bör vara generella, och ser positivt på de föreslagna principerna för när riktade statsbidrag kan komma i fråga. Det är mycket viktigt att statsbidragen är ändamålsenliga och effektiva. De riktade statsbidragen har vuxit till att bli så många att det är svårt för en kommun att överblicka, dessutom hanteras olika bidrag på olika sätt vilket ökar kommunernas administrativa börda.

Effekterna till följd av förslagen kring ändrade statsbidrag kvantifieras dock inte. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att studera fördelningseffekten av riktade kontra generella bidrag i relation till utjämnningssystemet så att det inte leder till en ännu större omfördelning som missgynnar invånarna i Stockholms stad. Fördelningen av resurser utifrån de områden staten styr mot med hjälp av statsbidragen behöver också beaktas.

Inkomstutjämnningen

Kap 5.3.3

Stadsledningskontoret ifrågasätter att garantinivån bör vara på en nivå som innebär att regleringsposten ligger så nära noll som möjligt. Regleringsposten kan förväntas behöva höjas i takt med de demografiska utmaningarna med en allt högre andel äldre som vi ser i hela landet. I Stockholms stad förväntas andelen personer i befolkningen som är 80 år och äldre öka med drygt 50 procent fram till år 2033 samtidigt som personer i arbetsför ålder (20-64 år) endast förväntas öka med cirka 6 procent. Om regleringsposten skulle vara så nära noll som möjligt innebär det att höjningar av det generella statsbidraget främst skulle gå till kommuner med låg skattekraft. För systemets legitimitet är det av största vikt att det generella statsbidraget kommer alla kommuner till del med ett enhetligt belopp i kr/invånare.

År 2005 avskaffades formellt sett det generella statsbidraget genom att det införlivades i inkomstutjämnningen. Det möjliggjorde en höjning av garantinivån från

100 procent till 115 procent för kommuner. På så sätt omvandlades inkomstutjämnings från en inomkommunal utjämnings till en mestadels statligt finansierad inkomstutjämnings. I praktiken är inkomstutjämnings ett fördelningssystem för statsbidrag. Kommuner med låg skattekraft får ett stort statsbidrag och kommuner med hög skattekraft får ett litet statsbidrag eller till och med ett negativt statsbidrag i de fall kommunens skattekraft är över 115 procent av rikets. 2005 års reform har kraftigt försämrat inkomstutjämningsens transparens. Stadsledningskontoret anser mot denna bakgrund att det generella statsbidraget borde återinföras som ett enskilt anslag i statens utgiftsområde 25.

Kostnadsutjämnings

Kap 6

Stadsledningskontoret ifrågasätter generellt användandet av regressionsanalysen som utvärderingsmetod. Samtliga översyner av kostnadsutjämnings har föreslagit ett försämrat utfall för kommunerna i Stockholms län och det samma gäller regionen. Då inställer sig frågan om Stockholmsregionen hela tiden får bättre strukturella förutsättningar och minskade behov, eller om det ligger i hur man utvärderar kostnadsutjämnings? Denna kommitté använder i likhet med tidigare utredningar i hög grad regressionsanalys som metod för att fånga hur faktiska kostnadsskillnader förklaras av strukturella förutsättningar såsom demografi, socioekonomi eller geografi. Det är en vedertagen metod för att undersöka sambandet mellan en beroende variabel och en eller flera oberoende variabler. Stadsledningskontoret menar att de olika variablerna i sig kan vara objektiva, men att viktningen baseras på vilka standardkostnader kommunen har. Här riskerar det att bli fel eftersom det är svårt att rensa för skillnader i effektivitet och ambition. Även de betydande skattesatsskillnaderna borde diskvalificera metoden. Det är rimligt att anta att skattesats, ambition och effektivitet kan samvariera med strukturella förklaringsvariabler.

Kommitténs föreslagna förändringar har samma fördelningsprofil som Kostnadsutjämningsutredningen 2018. De kommuner som vid den senaste uppdateringen fick ökade bidrag har i stor utsträckning lagt detta på driften med ökade kostnader som följd. Vid jämförelser framstår dessa kommuner återigen som underkompenserade, vilket inte bra för systemets legitimitet. På motsvarande sätt framstår kommuner som har tillämpat generella effektiviseringar till följd av minskade intäkter från utjämnings som överkompenserade i utjämningsystemet. Bland de 50 kommuner med lägst nettokostnad (nettokostnadsavvikelse) 2023 återfinns alla 26 kommuner i Stockholm och i övrigt är det till stor del kommuner från storstads länen Skåne och Västra Götaland. *Stadsledningskontoret anser att en uppdatering av kostnadsutjämnings borde utjämna för behov och inte baseras på kostnader.*

Kap 6.2.2

Stadsledningskontoret avstyrker den nya gleshetsvariabeln. Kompensationen för gleshet har uppgraderats vid varje översyn av utjämningen, trots att landsbygdskommunernas tätortsgrad ökat under hela 2000-talet. Färre personer bor på landsbygden även i glesa kommuner, vilket borde medföra lägre gleshetskompensation, inte högre. Den nya gleshetsvariabeln innebär att kompensationen för gleshet mer än fördubblas i bland annat gymnasie- och äldreomsorgsmodellen. Kompensationsnivån skiljer sig även markant mellan olika verksamheter, vilket inte framstår som logiskt. Stadsledningskontoret anser inte att utredningen har presenterats ett tillräckligt beslutsunderlag för att genomföra en omfördelning i den här storleksordningen och avstyrker förslaget om ny gleshetsvariabel.

Kap 6.7

Stadsledningskontoret avstyrker förslaget till reviderad individ- och familjeomsorgsmodell. Kommittén föreslår att delmodellen för individ- och familjeomsorg delas upp i två delar, en för barn och ungdomsvård och en för övrig individ och familjeomsorg. Därutöver görs förändringar i delmodellens förklaringsvariabler. Förslaget leder till att Stockholm får ett minskat bidrag i kostnadsutjämningen med 996 kronor per invånare eller ett totalt tapp om cirka 1 miljard kronor. Den största förklaringen till detta utfall är att tätortsvariabeln (som fångar upp storstädernas högre merkostnader för socialtjänst) ges en minskad tyngd då den endast ingår i ena delen av modellen (övrig ifo), men däremot inte i den delen som avser barn- och ungdomsvård. Vidare föreslås variabeln ”andelen barn och unga 0 – 19 år med låg inkomststandard” få ökad tyngd. Variabeln beaktar inte i tillräcklig utsträckning att levnadskostnaderna är högre i storstadsområden. Stadsledningskontoret anser att de föreslagna förändringarna förefaller helt orimliga med tanke på de utmaningar som Stockholms stads socialtjänst står inför avseende barn och unga med en pågående våldsspiral med allt yngre personer som rekryteras till allvarlig brottslighet, allt fler orosanmälningar, fler barn och unga med komplex problematik samt ökade placeringskostnader. Kommittén medger vidare att en tvådelad modell inte ger en högre förklaringsgrad, men föreslår ändå detta. Nästan samtliga tidigare utredningar har prövat och förkastat idén om en tvådelad modell och inte heller denna utredning har ett rimligt motiv för detta.

Kap 6.14

Stadsledningskontoret avstyrker förslaget att ta bort ortstillägget i modellen Gator och vägar. Stockholm är Sveriges huvudstad och är en knutpunkt för hela Sverige vilket gör att belastningen på gatorna är hög. I nuvarande modell finns ett ortstillägg vars syfte är att dels kompensera för hög trafikbelastning, dels för termiska sprickor och tjälskador. I kommitténs förslag föreslås ortstillägget att utgå som indikator och ersättas av indikatorn trafikbelastning som ett mått på gator och vägars slitage. Trafikintensitet mäts via de statliga vägarna och beräkningen kopplas till genomsnittskostnaderna i riket. Därmed ökar alla kommunernas standardkostnad, vilket innebär att de extra kostnaderna staden har inte fångas upp på ett korrekt sätt.

I en storstad som Stockholm finns specifika förutsättningar, exempelvis är vinterväghållningen ofta mer kostsam då det vid större snöfall krävs bortforsling av snö. En annan specifik utmaning är infrastruktur i form av ledningar som av utrymmesskäl är placerad under gator och vägar för t.ex. vatten och värme. Detta leder till att gator och vägar i stor utsträckning grävs upp vilket påverkar deras hållbarhet negativt och medför en ökad risk för slitage och skador i form av t.ex. potthåll och slukhål. Kostnaden för infrastruktur är hög i en stad som Stockholm och flera nämnda utmaningar fångas inte upp i den nya indikatorn trafikbelastning.

Stadsledningskontoret understryker vidare att det är av stor vikt att indikatorn om trafikbelastning inte utformas så att incitamenten för att effektivisera transportsystemet och därmed uppnå klimatmålen minskar. I utredningen beaktas inte att det innebär stora kostnader för en växande kommun i form av drift och investering av t.ex. nya vägar och broar. Stockholm är byggd på öar och kräver förbindelser via broar som förslaget inte heller kompenserar för. Infrastruktur har en stor betydelse för hela Sveriges tillväxt och är därför en viktig faktor som borde viktas högt i förslaget.

Kap 8

Stadsledningskontoret vill framhålla att uppdateringen inom kollektivtrafikmodellen bryter mot den grundläggande principen att kostnadseffektiva kommuner/regioner inte ska straffas med ett försämrat utfall i kostnadsutjämnningen. Kommittén föreslår ett minskat bidrag inom kollektivtrafikmodellen i princip på basis av att nettokostnaderna har ökat mindre i Stockholm än i övriga regioner.

Stadsledningskontoret konstaterar att det innebär att om Stockholms lokaltrafik inte årligen hade höjt biljettpiserna, så hade sannolikt utfallet i kollektivtrafikmodellen förbättrats.

Kollektivtrafikkostnaderna i stockholmsregionen finansieras i en större omfattning av biljettintäkter än i riket som genomsnitt. Detta tar inte systemet hänsyn till, vilket gör att Stockholms behov underskattas. Stadsledningskontoret vill även framhålla att det inte finns någon lönevariabel i kollektivtrafikmodellen till skillnad från alla kostnadsutjämningsens alla andra verksamhetsmodeller.

LSS-utjämnningen

Kap 9

Stadsledningskontoret delar bedömningen att användandet av kostnadsdata är det största problemet med påverkbarheten. Det är därför positivt att personalkostnadsindex i LSS-utjämnningen tas bort och att ett särskilt statsbidrag införs för att möta särskilt stora vårdbehov i mindre kommuner.

Strukturella skillnader i lokal- och markkostnader bör beaktas

Stadsledningskontoret vill också avslutningsvis på nytt framhålla vikten av att lokal- och markkostnader beaktas i kostnadsutjämnningen. Att exkludera lokal- och

markkostnaderna är ett avsteg från principen om att utjämna för kostnader som är av strukturell karaktär och som kommunerna själva inte kan påverka.

Stadsledningskontoret har låtit göra en jämförelse av marknadsmässiga hyresnivåer för kontorslokaler i Sveriges samtliga kommuner med underlag från fastighetsdatabasen Property-Intel. Sammanställningen avser lokalhyror som är relevanta för kommuner som behöver hyra lokaler till marknadsmässiga hyror för sina verksamheter och är indelade i olika typer av områden (beroende på attraktivitet m.m.) och standard.

Hyrona för kontorslokaler i Stockholms stad varierar enligt underlaget i ett stort spann mellan cirka 2 000 kr/m² och 10 000 kr/m² och de flesta objekten finns i spannet kring cirka 3 400-5 800 kr/m². Av jämförelsen framgår hur oerhört mycket högre marknadshyror är i Stockholms stad jämfört med alla andra kommungrupper oavsett standard eller typ av områden.

Den absoluta majoriteten av övriga kommuner har hyresobjekt med en genomsnittlig hyra som är lägre än 2000 kr/m² oavsett läge och standard. Detta medför betydligt högre verksamhetskostnader för stadens verksamheter som inte är påverkbara. För att möta dessa ökade kostnader krävs lokaloptimering och effektiv planering. Exempelvis kan kostnadseffektiviteten inom skolverksamheten yttra sig i minskande ytor per barn både avseende lokaler och utemiljöer. Detta är en faktor som borde tas hänsyn till i utjämningen.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2024 följande.

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Sophia Granswed Baat m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förskoleförvaltningen välkomnar översynen av både det ekonomiska utjämningsystemet och principerna för statsbidrag.

Nedan kommenteras först effekten av förändringen av statsbidrag och därefter om utjämningsystemet.

Kommentarer om statsbidrag

För förskolenämnden är det fyra statsbidrag som omfattas av den föreslagna reformen:

- Statsbidrag för att utveckla språk- och matematikundervisning
- Statsbidrag för omsorg på kvällar, nätter och helger
- Statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet
- Statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan

Förskoleförvaltningen bedömer att förändringen av dessa statsbidrag från riktade till generella skulle underlätta administrationen i allmänhet. Dock innebär förändringen att fördelningen av resurser utifrån de områden staten styr mot med hjälp av statsbidragen behöver beaktas. Det gäller särskilt i fråga om statsbidrag där huvudmannen ansökt om statsbidraget. Förändringen innebär även att vissa områden som statsbidragen krävt uppföljning av kan behöva utvecklas och ingå i det systematiska kvalitetsarbetet vilket således påverkar stadsdelarna.

Statsbidrag för att utveckla språk- och matematikundervisning

Statsbidraget ska användas för att frigöra tid till förskollärare att handleda kollegor som deltar i kompetensutveckling inom områdena språk-, läs- och skrivutveckling och matematikutveckling.Handledningens syfte är att förskollärare ska utveckla undervisningen inom dessa områden för att bättre kunna stödja och förbättra barns språk- och matematiska utveckling. För handledare inom förskolan är schablonbeloppet fastställt till 57 300 kronor för 10 procents nedsättning i tid och 114 600 kronor för 20 procents nedsättning i tid. Den som tagit emot statsbidrag ska redovisa hur bidraget har använts. Skolverket begär in uppgifter om:

- Vilka handledare som genomfört insatsen
- Till vilken omfattning
- Vilket deltagarantal
- Hur många deltagare som fullföljt respektive avbrutit insatsen

För läsåret 2024/25 har statsbidrag för att handleda inom kommunala förskolor beviljats till ett belopp om 687 600 kronor. Fristående utförare ansöker själva till Skolverket och förvaltningen har ingen insyn i hur många fristående utförare som sökt bidraget.

Förvaltningens kommentar: Om bidraget i stället för att vara riktat blir en del av det generella statsbidraget kommer troligtvis modellen för ersättning till förskola att behöva ses över, eftersom statsbidraget sannolikt kan behöva ingå i förskolepengen.

Statsbidrag för omsorg på kvällar, nätter och helger

Statsbidraget ska gå till kostnader för barn i behov av omsorg under kvällar, nätter och helger. För att vara berättigad bidraget måste kommunen erbjuda plats i minst 30

timmar per barn och månad. Det faktiska behovet för varje barn kan dock vara högre eller lägre. Omsorgen omfattar barn från och med ett års ålder till och med vårterminen det år barnet fyller 13 år.

Statsbidraget uppgår till 1 100 kronor per plats och Skolverket har för perioden januari-juni 2024 betalat ut 477 400 kronor till staden. Stadens kostnad för verksamheten uppgick under samma period till 5 848 000 kronor.

Förskoleförvaltningen samverkar med utbildningsförvaltningen om verksamheten.

Förvaltningens kommentar: Eftersom staden organiserar omsorg på obekvämt arbetstid i egen regi innebär förändringen inga effekter för enskilda huvudmän.

Statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet

Statsbidraget för maxtaxan ingår som en variabel i stadens grundersättning av förskoleverksamheten. Det tillfaller kommuner som en kompensation för att statligt beslutad maxnivå på avgiftsbeläggning av förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg följs. Varje år beräknar och informerar Skolverket kommunerna om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i förskola och motsvarande för fritidshem. Detta gör Skolverket senast den 1 december inför kommande bidragsår. Staden följer maxtaxan och får därigenom ersättning från staten i form av statsbidraget.

Tabell 1. Statsbidrag maxtaxa, Stockholm stad

År	Bidragsstorlek (mnkr)
2023	200,4
2024	199,0

Förvaltningens kommentar: Den föreslagna förändringen förväntas inte att påverka nämndens verksamhet nämnvärt.

Statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan

Förskolenämnden ansvarar för att rekvirera medel för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan. Stockholms stad kunde 2024 rekvirera 249,0 miljoner kronor. Medlen ska nyttjas till riktade insatser via förskolenämnden samt fördelas till stadens stadsdelsnämnder och till fristående utförare av förskoleverksamhet.

Kommunstyrelsen beslutar om fördelningen av statsbidraget inom staden medan förskoleförvaltningen rekvirering och utbetalningar samt övrig administration.

Bidraget är villkorat för avgränsande åtgärder och behöver återredovisas av stadsdelar och fristående utförare. Om villkoren för bidraget inte uppfyllts så behöver bidraget återbetalas till Skolverket.

Förvaltningens kommentar: Den föreslagna förändringen innebär sannolikt att staden behöver avgöra hur ersättningen ska fördelas i budget.

Kommentarer om utjämningsystemet

Förslaget från utjämningskommittén skulle innebära att storstäderna, inklusive Stockholms stad, får mindre medel i och med att mer resurser fördelas till andra kommuner med gles eller liten folkmängd samt svag socioekonomi. Det är dock svårt att bedöma hur det skulle påverka förskolenämndens verksamheter.

Detta huvudsakligen för att utjämningsystemet har effekt på stadens budget som helhet vilket innebär att den faktiska effekten för förskolenämnden i praktiken handlar om politiska beslut och prioriteringar. Det går inte att se hur nuvarande utjämningsystemet direkt påverkar förskolenämndens budget. Att nämnden inrättades under 2023 försvårar även överblicken bakåt i tiden.

Förskoleförvaltningen utgår därför från hur effekten av förslaget påverkar nämndens verksamhet utifrån ett sammantaget sämre utfall i utjämnningen för Stockholms stad.

Vid antagandet att stadens samtliga verksamheter påverkas i samma utsträckning av en budgetminskning motsvarande utjämningsystemets förändring innebär det en minskning av budgetens verksamhetskostnader om cirka 2,6 procent. Se nedan för uträkning.

Tabell 2. Finansborgarrådets förslag till budget 2024, mnkr samt det förslagna utjämningsystemets effekter på Stockholms stad.

		Effekt kr	Effekt %
Verksamhetens kostnader	61 321	-1 627	-2,65%
Verksamhetens kostnader inkl. avskrivningar	63 869	-1 627	-2,55%

En sådan minskning skulle innebära flera effekter för stadsdelarna och de enskilda huvudmännen som ansvarar för förskolans regi. Den största del av förskolans budget är en kostnadsschablon per barn och påverkar den peng som går ut både till de kommunala förskolorna via stadsdelarnas budget, samt till fristående förskolor. Skulle den minska kan det innebära att förskolorna behöver se över samtliga kostnader såsom personal, lokalkostnader, förbrukning mm. Denna minskning av peng samtidigt som att barnantalet sjunker i staden kan innebära en ansträngd ekonomi med behov av omställningsarbeten i olika omfattning.

Om minskningen av peng som går ut till kommunala och fristående förskolor endast skulle påverka personal skulle det motsvara omkring 340 barnskötare eller 250 förskollärare. Det kan jämföras med det totala antalet 5618 barnskötare och 2637 förskollärare i stadens regi (juli 2024). Antagandet är baserat på kommunfullmäktiges budget för 2024, justerat med prognostiserad prestationsförändring.

För förskolenämndens budget 2024 skulle det innebära en minskning om ca 86 miljoner, räknat på 2,6 procents minskning av samtliga budgetposter. Av detta är det ca 83 miljoner som avser medel till fristående förskolor och 3 miljoner kronor som avser myndighetsutövning och satsningar inom förskoleförvaltningen.

Tabell 3. Förändring i förskolenämndens budget 2024, miljoner kronor

Poster	Rådande	Efter	Skillnad
Schablon NETTO	2 966,0	2 888,9	-77,1
Myndighetsutövning	60,0	58,4	-1,6
Socioekonomiskt tillägg	232,6	226,6	-6,0
Barnomsorg på OB-tid, Anslag	16,0	15,6	-0,4
Särskilda satsningar	6,0	5,8	-0,2
Kompetensutveckling	25,4	24,7	-0,7
Statsbidrag	-249,3	-249,3	±0
Totalt	3 056,7	2 970,7	-86,0

Förvaltningen betonar avslutningsvis att förslaget från utjämningskommittén innebär mindre medel till Stockholms stad. Det är dock svårt att bedöma hur detta skulle påverka såväl förskolenämndens verksamhet som stadsdelarna och de enskilda huvudmännen som ansvarar för förskolans regi. Utifrån ett antagande att stadens samtliga verksamheter påverkas i samma utsträckning av en budgetminskning, motsvarande utjämningsystemets förändring, skulle detta kunna innebära relativt stora effekter på förskolan inom Stockholms stad.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2024 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Andréa Hedin m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

Ersätтарыtrande av Maurice Forslund (KD), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Socialnämnden ser positivt på att en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet i sin helhet har genomförts, vilket behövs med en viss regelbundenhet. Syftet är att se till att systemet utjämnar skillnader och skapar likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommunerna och mellan regionerna, trots skillnader i skattekraft och strukturella förutsättningar.

Socialnämnden har ett antal synpunkter till kommitténs förslag inom nämndens ansvarsområden vilka redogörs för nedan. Nämnden saknar i överlag ett fördjupande resonemang kring storstadskommunernas särskilda utmaningar, inte minst inom socialtjänsten. Kommunsektorn och Stockholms stad står inför flera specifika utmaningar kommande år som dessutom kommer tillta i styrka. Dessa är framför allt svagare ekonomi, svårigheter med personal- och kompetensförsörjning, kostnader och statlig ersättning avseende nyanlända, växande och uppskjutna

investeringsbehov, växande anspråk på service och välfärd samt kompetens att klara klimatförändring och hållbar utveckling. Till detta tillkommer ytterligare utmaningar för socialtjänsten vilka redogörs för nedan.

Bedömning av konsekvenser inom nämndens ansvarsområden

Socialnämnden har en övergripande och samordnande roll för socialtjänstens individ- och familjeomsorg samt funktionshinderområdet. Nämnden samarbetar nära stadsdelsnämnderna och samverkan med bland annat andra myndigheter, civilsamhälle och näringsliv. Socialnämnden ser ett antal utmaningar och konsekvenser av utredningens förslag inom ramen för nämndens ansvarsområden.

Stockholms stads socialtjänst står inför en rad utmaningar med en ökning av orosanmälningar inom barn och unga, skärpt lagstiftning som ökar kraven på socialtjänsten, fler barn och unga med komplex problematik, en pågående våldsspiral med allt yngre personer som rekryteras till allvarlig brottslighet och ökade placeringskostnader. Inom området barn och unga handlar det om SiS-placeringar, familjehemsplaceringar samt placeringar för barn och unga med komplexa vårdbehov som omfattas av både insatser inom LSS och SoL. Dessa utmaningar ska tas om hand samtidigt som kostnaderna fortsätter att öka.

Socialnämnden kan konstatera att enligt kommitténs förslag så kommer Stockholms stad att betala 8,7 mdkr till andra kommuner vilket är 1,6 mdkr mer än 2024 års bidrag, varav 1 mdkr föreslås ska komma från Stockholms stads individ- och familjeomsorg. Effekten av kommitténs förslag för utfallet i delmodellen för individ- och familjeomsorg per kommun varierar från ungefär -2 000 kronor per invånare till +1 600 kronor per invånare. Stockholm är en av kommunerna med störst försämring av utfallet med -1 004 kr per invånare, jämfört med dagens modell. Nämnden ställer sig ytterst tveksam till att detta skulle vara möjligt sett till socialtjänstens utmaningar och ekonomiska förutsättningar.

Om kommitténs förslag till beräkningsgrunder för utjämningsystemet blir verklighet bedömer socialnämnden att även om det sannolikt finns effektiviseringsmöjligheter inom verksamhetsområdet skulle en generell neddragning av budgeten i dagsläget riskera att drabba verksamheten och dess målgrupper negativt. En neddragning skulle sannolikt slå hårdast mot delområdet barn och unga, där de största underskotten och utmaningar finns.

Till detta finns ett stort antal nya lagförslag och statliga utredningar som vid införande kommer att få betydande påverkan på stadens socialtjänst och där socialnämnden har en viktig roll i att utveckla metoder, arbetssätt, riktlinjer med mera. En stor förändring som redan påbörjats är arbetet i enlighet med förslaget till ny socialtjänstlag. Omställning till tidiga insatser och förebyggande arbete kommer att leda till ökade kostnader initialt för att på sikt minska. Effekterna av omställningen kommer dock sannolikt att ta längre tid än 3,5 år, vilket är den period som den ekonomiska överenskommelsen mellan staten och Sveriges kommuner och regioner omfattar.

Bedömning av konsekvens om ett generellt sparbetning om 2,5 procent

Socialnämnden redovisar nedan tänkbara konsekvenser av om verksamheten istället för beräkningsgrunden ges ett generellt sparbetning om 2,5 procent av kostnaderna (motsvarande utjämningskommitténs förslag utslaget på stadens samtliga verksamheter). Socialnämndens nettobudget 2024 uppgår till 1 419,4 mnkr. En besparing om 2,5 procent i enlighet med utredningens förslag motsvarar cirka 35,0 mnkr. Nämnden skulle i första hand prioritera neddragningar inom icke lagstadgade verksamheter enligt följande:

- Det finns sannolikt vissa effektiviseringsvinster, inte minst om riktade uppdrag om större samverkan mellan och inom nämnder vad gäller administrativa och strategiska funktioner samt driftverksamhet. Detta utan att skära ned på kärnverksamheten och de lagreglerade insatserna. Socialnämndens stadsövergripande ansvar för socialtjänsten innebär en stor mängd budgetuppdrag, minskade budgetuppdrag och utvecklingsprojekt skulle innebära minskade kostnader för nämnden och en besparing om motsvarande.
- Föreningsstöd motsvarar idag 101,8 mnkr (exkl. IOP) och är inte lagstyrt och utgör en möjlig besparing. Samverkan med civilsamhället är däremot ett viktigt komplement till socialtjänstens insatser.
- Idéburna offentligt partnerskapet (IOP) är inte lagstyrt och omfattar en möjlig besparing om cirka 24,1 mnkr. Varav; IOP med Stockholms Stadsmission, Barnrättsbyrån, Rädda Barnen och Svenska Röda Korset kring verksamheter för ensamkommande barn och unga som helt eller delvis står, eller riskerar att hamna, utanför samhällets insatser, motsvarande 2,0 mnkr. IOP stöd till EU- och tredjelandsmedborgare som vistas tillfälligt i staden och som befinner sig i en utsatt situation. Parterna är Convictus, Frälsningsarmén, Ny Gemenskap och Stockholms Stadsmission, motsvarar 22,1 mnkr. Konsekvenserna vid en eventuell besparing är ett minskat stöd till utsatta målgrupper i staden.
- Nämndens budget för LSS-Kollo uppgår till 38,0 mnkr, inklusive de medel nämnden begär från central medelsreserv. Insatsen är inte lagstyrd men syftar till att ge avlastning åt anhöriga samt rekreation, social samvaro och miljöombyte för deltagaren. Konsekvenserna av en eventuell besparing skulle drabba målgruppen och troligtvis öka behovet av andra former av korttidsvistelse, avlastning och stöd.
- Socialtjänstrapport, en årlig sammanställning av statistik och andra relevanta uppgifter som samlas in från Stockholms stads socialtjänst. Information om nuläge och utveckling av socialtjänstverksamheten i staden ger underlag till rättssäkra, likvärdiga och tillgängliga insatser i Stockholms stad. Ej lagstadgad produktion med möjlig besparing om cirka 1,3 mnkr årligen.
- Stockholmsenkäten, undersökning om ungdomars levnadsvanor i staden som genomförs vartannat år. Ej lagstadgad produktion med en möjlig besparing om cirka 2,0 mnkr årligen.

- Taltidningen ”På tal om Stockholm” riktar sig till stockholmare i alla åldrar med synnedsättning, och är inte en lagstadgad produktion med en möjlig besparing om cirka 1,3 mnkr årligen.
- I enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag till Stiftelsen SHIS Bostäder erhåller stiftelsen årligen ett anslag vilket administreras av socialnämnden och utgör ersättning för drift och sociala merkostnader, förknippade med det bostadssociala åtagandet (nyanlända och kärnverksamhet). Vid ett effektiviseringskrav om motsvarande 2,5 procent av socialnämndens budget bör även SHIS inkluderas, motsvarande cirka 4,0 mnkr.

Stockholms stads bidrag till utjämningsystemet för LSS

Socialnämnden ställer sig positiv till att LSS-utjämningsystemet inkluderas i översynen då det råder stora kostnadsskillnader mellan Sveriges kommuner. Nämnden ser positivt på utredningens förslag om att undanta personakostnadsindex i utjämningsystemet. Flera delar i personalkostnadsindex har varit problematiska, och för staden innebär förslaget en något positiv effekt.

Socialnämnden ser mycket positivt på förslag om att på sikt införa utjämning där även SOL-insatser tas med. Utredningen lyfter fram ekonomiska incitament för kommunerna att bevilja LSS-insatser som utjämnas, i stället för socialtjänstinsatser som inte utjämnas vilket låter sannolikt. Socialnämnden kan dock inte utläsa exakt hur sambanden ser ut för denna tendens hos kommunerna. I de fall en insats kan ges både enligt LSS och SoL är det mer fördelaktigt för den enskilde att få insatsen enligt LSS. De största SoL-insatserna inom funktionshinderområdet är boendestöd och hemtjänst. Boendestöd är en insats som under de senaste åren ökat kraftigt i omfattning vilket enligt Socialstyrelsen är svårförklarad. Personer som tillhör grupp 1 i LSS-personkrets beviljas boendestöd i allt högre utsträckning i stället för stöd enligt LSS. Stadens riktlinjer är tydliga med att invånarna ska ges rätt förutsättningar att kunna ansöka om insatser både enligt socialtjänstlagen och LSS-lagen. Av riktlinjerna framgår att LSS ska komplettera SoL utan att ersätta eller inskränka den. Detta stärker enligt nämnden argumenten att även inkludera SoL-insatser i utjämningen.

Riktade statsbidrag som föreslås inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn

Socialnämnden är positiv till att utredningen föreslår att regeringen rekommenderar införandet av statsbidragsprincipen, det vill säga färre riktade statsbidrag till förmån för generella statsbidrag. Riktade statsbidrag är ofta förenade med administrativa pålagor och ger en kortsiktig planering med tillfälliga satsningar. Socialnämnden bedömer att förslaget kommer att bidra till en effektivare användning av statliga medel med minskad administration och större frihet att styra mot lokala behov.

Betänkandet föreslår att följande riktade statsbidrag, som faller inom nämndens ansvarsområde, inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn:

- Statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar -100 mnkr
- Statsbidrag för stärkt föräldraskapsstöd -197 mnkr
- Stöd för habiliteringsersättning -350 mnkr

Socialnämnden bedömer att fler riktade statsbidrag hade kunnat inordnas i det generella statsbidraget för att öka effektiviseringen och minska administrationen.

Personligt ombud är en verksamhet för en sårbar målgrupp med psykiska funktionsnedsättningar som i dagsläget finansieras via statsbidrag. Under 2023 fick 540 personer i Stockholms stad hjälp av kommunens personliga ombud. Stöd för habiliteringsersättning, är en ersättning som syftar till att införa, bibehålla eller höja en låg dagpenning till brukare som deltar i daglig verksamhet enligt LSS. Statsbidraget täcker idag den utökade ersättningen från stadens ordinarie ersättning om 8 kronor till 13 kronor per timme och brukare. Nämnden ställer sig positiv till att betänkandet lyfter att en lagstiftning kan behövas för att motverka minskad dagersättning vid generalisering av statsbidrag.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens svar på remissen.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Dennis Wedin m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

Reservation av Sara Svanström (L), se Reservationer m.m.

Trafikförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret i Stockholms stad har ett omfattande uppdrag att säkerställa en väl fungerande och säker trafik- och transportinfrastruktur. Genom att planera och underhålla vägnätet, förbättra möjligheterna för kollektivtrafiken, främja trafiksäkerhet, minska miljöpåverkan, hantera vinterväghållning och övervaka parkeringssystemet, samt öka framkomlighet bidrar kontoret till att göra Stockholm till en mer hållbar, levande och framkomlig stad för invånare och besökare. Kontoret bidrar till att staden upplevs som en trygg, säker, ren och välskött stad. En minskning av budgeten innebär med nödvändighet försämringar inom kontorets verksamhetsområden.

Stockholms stad påverkas av förslaget med en ökning av avgiften med 1,6 miljarder kronor per år. Om effekten fördelas enligt rådande resursfördelningen skulle det nya förslaget innebära en minskning i de ekonomiska resurserna för kontoret på 2,5 %

motsvarande ca 80 miljoner kronor av nettobudgeten. Införandebidraget mildrar effekten de första året/åren.

Av förslaget framgår att medlen för att ta hand om stadens gator och vägar minskar vilket däremot kan medföra stora konsekvenser för kontoret. Förslaget att omvandla indikatorn ortstillägg till indikatorn trafikbelastning innebär en minskning i kompensation från utjämningsystemet med 303 miljoner kronor/år till Stockholms stad.

De riktade statsbidragen som föreslås inordnas i det generella statsbidraget riktar sig främst till utbildning och omsorg om barn, unga och äldre. Kontoret erhåller inte någont av dessa riktade stadsbidrag idag och berörs därför inte direkt av detta.

Kontoret berörs inte heller direkt av förändringar inom LSS-utjämnningen.

Detta leder till att kontoret bedömer att staden kan få svårt att upprätthålla sin nuvarande funktion av infrastruktur på grund av att kompensationen för kostnader för trafikbelastning och klimatpåverkan enligt förslaget minskar. Stockholms är Sveriges huvudstad och är en knutpunkt för hela Sverige vilket gör att belastningen på gatorna är hög. I förslaget föreslås indikatorn trafikbelastning som ett mått på gator och vägars slitage, ett mått i indikatorn är att utgå från statliga vägar och inte kommunala vägar, vilket kan innebära att de extra kostnaderna staden har inte fångas upp på ett korrekt sätt. Det kan vara en del av det som indikatorn ortstillägg i sin nuvarande form fångade upp men som den nya indikatorn trafikbelastning inte förmår att kompensera för.

I linje med de nationella transportpolitiska målen arbetar Stockholms stad för att minska de negativa effekterna av trafiken. Staden har som målsättning att fram till 2030 minska utsläppen från transportsektorn med 80 % från 2010 års nivå. Kontorets analyser har visat att målet bör kunna nås genom en minskning av biltrafikarbetet med 30 % från 2017 års nivå i kombination med en kraftfull elektrifiering av den återstående trafiken. En minskning av biltrafiken är således en förutsättning för att nå stadens klimatmål samtidigt som väginfrastrukturen behöver behållas, underhållas och anpassas för ett hållbart resande. Det är därför av stor vikt att indikatorn om trafikbelastning inte utformas så att incitamenten för att effektivisera transportsystemet och därmed uppnå klimatmålen minskar. Klimatförändringarna påverkar vägunderhåll i form av ökad nederbörd, höjd temperatur och minskade tjäldjup. Detta kan medföra översvämningar, bortspolade vägar, skador på broar samt risk för ras och skred samt en ökad risk för spårbildning.

För kontoret kan det medföra ökade behov av underhåll av gator, t.ex. att åtgärda skador i form av s.k. potthål, detta är en extra stor utmaning för en stad som Stockholm med tät bebyggelse där mikroklimat får en större betydelse för slitage för gator och vägar.

I utredningen viktas inte det faktum att det innebär stora kostnader för en växande kommun i form av drift och investering av t.ex. nya vägar och broar. Stockholm är

byggd på öar och kräver förbindelser via broar som förslaget inte heller kompenserar för.

I en storstad som Stockholm finns även andra specifika förutsättningar, vinterväghållning är ofta mer kostsam då det vid större snöfall krävs bortforsling av snö. En annan specifik utmaning är infrastruktur i form av ledningar som av utrymmesskäl är placerad under gator och vägar t.ex. vatten och värme. Detta leder till att gator och vägar i stor utsträckning grävs upp vilket påverkar deras hållbarhet negativt och medför en ökad risk för slitage och skador i form av t.ex. potthål och slukhål. Staden ansvarar för att snöröja trottoarerna och har även betydande kostnader för belysning då vägar i ett tätbyggt område är belysta. Kostnaden för infrastruktur är hög i en stad som Stockholm och har flera nämnda utmaningar som kontoret bedömer inte fångas upp i den nya indikatorn trafikbelastning. Infrastruktur har en stor betydelse för hela Sveriges tillväxt och är därför en viktig faktor som borde viktas högt i förslaget.

Kontoret kan tillägga att det i dagsläget viktigaste statsbidraget för kontorets investeringsverksamhet är s.k. statlig medfinansiering kopplad till framkomlighetsprojekt. Detta bidrag berörs inte av utredningen.

Beroende på hur medlen fördelas inom staden kan de eventuella besparingsåtgärderna som kan krävas till följd av förslaget påverka kontoret i olika utsträckning. Om utjämningskommitténs förslag blir verklighet skulle det kunna innebära en besparing på 2,5 % av kontorets nettobudget. Trafikkontoret budget år 2024 på driftsidan är 3 miljarder varav kapitalkostnader utgör 1,2 miljarder kronor, en besparing på 2,5 % skulle innebära en besparing på ca 80 miljoner kronor/år. För kontoret har lågkonjunkturen och det förändrade omvärldsläget medfört nya osäkerhetsfaktorer och inneburit en betydligt större press på nämndens budgetramar än på flera årtionden. Osäkerhetsfaktorerna infattar även intäktssidan där kontoret framförallt ser en nedåtgående trend inom boendeparkering och felparkering. Prisutvecklingen under de senaste åren har varit mer eller mindre kännbar för kontorets samtliga verksamhetsområden. Effekterna har kommit stegvis, i takt med att ingångna avtal indexreglerats och nya avtal upphandlats. En jämförelse med prisläget i början av år 2021 visar att det nu återstår ca 75-80 % av entreprenadbudgetens reella värde för flertalet områden. Kontoret har under flera år varit tvingade att anpassa sig till en mer återhållsam budget som är pressad både på intäkts och kostnadssidan.

Effekten av utjämningskommitténs förslag skulle medföra ytterligare utmaningar för kontoret. Det skulle behövas genomföras kostnadsbesparingar som kan påverka både drift och underhåll negativt. Minskade budgetmedel kan även leda till personalnedskärningar, vilket kan påverka effektiviteten och kapaciteten att hantera både dagliga och långsiktiga uppgifter.

Minskade resurser kan leda till försämrad infrastruktur och ökad risk för trafikstörningar och olyckor på grund av bristande underhåll. Minskade resurser skulle också kunna leda till en glesare snöröjning och städning av gator och parker.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Andréa Hedin m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Linnéa Vinge (SD), se Reservationer m.m.

Ersätтарыtrande av Frida Bondesson (KD), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig i grunden positiv till betänkandets förslag rörande både riktade statsbidrag och kostnadsutjämning.

Förslag rörande riktade statsbidrag

Generella synpunkter

Utbildningsförvaltningen delar bedömningen att statsbidrag som huvudregel bör vara generella, och ser positivt på de föreslagna principerna för när riktade statsbidrag kan komma i fråga. Det är också positivt med skärpta beredningsrutiner i de fall statsbidrag införs på grund av särskilda skäl.

När det gäller förslagen att omvandla befintliga riktade statsbidrag till generella är det förvaltningens uppfattning att det bästa vore att berörda riktade statsbidrag samlades i ett sektorsbidrag för utbildningsområdet, i stället för att införlivas i det generella statsbidraget.

Konsekvenser för utbildningsnämnden

År 2023 uppskattas utfallet för nämnden för de sex statsbidrag som föreslås omvandlas till generella statsbidrag till 125 mnkr (språk och matematik 1 mnkr, omsorg då fritidshem normalt inte erbjuds 0 mnkr, personalkostnader akutskolor (två bidragsdelar) med mera 5 mnkr, lärarassistenter 29 mnkr, och maxtaxa fritidshem 91 mnkr).¹ Om bidragen överförs till det generella statsbidraget, går utbildningsnämnden

¹ För 2023 fördes utfallet på statsbidraget för omsorg då förskola och fritidshem normalt inte erbjuds på 1,1 mnkr i sin helhet över till förskolenämnden. Fritidshemmets intäkt har här antagits vara 0 kronor, även om det inte gått att verifiera med säkerhet. Statsbidraget för maxtaxa i förskola och fritidshem om 200 mnkr intäktsfördes av utbildningsnämnden i sin helhet. En schablonuppskattning är att 91 mnkr kan ha tillfallit fritidshemmet (baserat på andel barn i fritidshem, av barn i fritidshem och förskola).

miste om hela den intäkten. Stockholms stad skulle i stället få cirka 9,4 procent av nuvarande bidragsram, eller 152 mnkr, som generell statsbidrag.

Kommunfullmäktige kan antingen välja att öka sitt anslag till utbildningsnämnden och därmed kompensera den för intäktsbortfallet, eller välja att använda medlen för andra ändamål. Om utbildningsnämnden kompenseras för bortfallet bedömer förvaltningen att begränsade effekter i form av vissa omprioriteringar skulle uppstå. Eftersom det bara är statsbidraget för maxtaxa som riktar sig till hemkommunen, blir kostnaden för staden att fullt ut kompensera utbildningsnämndens verksamhet genom schablonhöjning högre än förvaltningens förlorade intäkt. Orsaken är att 34 mnkr idag går direkt till stadens kommunala skolor. Full kompensation till dessa verksamheter genom en schablonhöjning leder till merkostnader även för ersättningen till andra huvudmän.

Tabell 1 Intäktsbortfall UtbF och kostnad för kompensation

	Intäktsbortfall, mnkr	Kostnad för full kompensation egen regi, mnkr	Nödvändig schablonhöjning, kr/elev
Fritidshem	91	91	2 319
Grundskola	30	41	393
Gymnasieskola	4	9	303
Summa UtbF	125	141	812

Om den ökade intäkten i stället används för andra ändamål i staden uppstår ett besparingsbeting på 125 mnkr på utbildningsnämnden, motsvarande en genomsnittlig sänkning av varje schablon med belopp för nödvändig schablonhöjning i ovanstående tabell. Effekterna av det bedöms vara negativa för verksamheten.

Förslag rörande det kommunala utjämningsystemet

Generella synpunkter

Genomgående ser utbildningsförvaltningen positivt på de föreslagna förändringarna inom nämndens ansvarsområde. Analysen bakom förslagen är övertygande och förändringarna bör leda till en mer rättvisande kostnadsutjämning på nationell nivå.

Konsekvenser för utbildningsförvaltningen

Den sammantagna effekten av de föreslagna förändringarna i kostnadsutjämnningen för delmodeller inom utbildningsnämndens ansvarsområde om den nya kostnadsutjämnningen skulle ha tillämpats 2024 är en ökning av stadens kostnadsutjämningsavgift med 7 mnkr:

Tabell 2 Effekter av föreslagna förändringar i kostnadsutjämnningen inom utbildningsnämndens ansvarsområde, miljoner kronor 2024

Delmodell	Utfall,* faktiskt	Utfall,* förslag SOU 2024:50	Förändring UtbN om förslagen finansieras av UtbN
Fritidshem (del av Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg)	+501	+529	+28
Förskoleklass och grundskola	-1 443	-1 310	+133

Gymnasieskola	-943	-1 118	-176
Administration	-30	-22	+8
Summa	-1 915	-1 921	-7

* Med utfall avses skillnaden mellan Stockholms standardkostnad för verksamheten och genomsnittlig standardkostnad i riket, multiplicerat med antal invånare i Stockholm. Positiva tal indikerar att Stockholm erhåller bidrag från andra kommuner för delmodellen, och negativa tal att Stockholm betalar en avgift för att finansiera bidrag till andra kommuner.

Förändringen för UtbF har beräknats med hjälp av SKR:s sammanställning av effekter per delmodell på [Översyn av utjämningsystemet | SKR](#).

En sänkning av det samlade bidraget till utbildningsnämnden med 7 miljoner kronor skulle inte medföra några större konsekvenser för verksamheten på övergripande nivå. Om förändringarna i stället skulle bäras av respektive verksamhet skulle fritidshemsschablonen kunna höjas med 714 kr/elev och schablonerna för grundskolan skulle kunna höjas med 1 283 kr/elev. Gymnasieschablonerna skulle däremot behöva sänkas med 5 744 kr/elev.² En sådan sänkning vore allvarlig för verksamheten och oförenlig med den gemensamma prislistan för gymnasierregion Storsthlm.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Beslutet bör justeras omedelbart med anledning av remissens svarstid.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2024 följande.

Som svar på remissen ”Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn” (SOU 2024:50) hänvisas till vad som sägs i äldreförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Margita Jacobsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Hugo Laigar m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

² Beloppen i tabell 1 har dividerats med antal folkbokförda elever i respektive verksamhet 2024, enligt VP 2024.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet har diskuterats och ifrågasatts under en länge tid. Äldreförvaltningen välkomnar att det nu kommit ett förslag för landets kommuner att ta ställning till.

Detta betänkande från Utjämningskommittén innehåller flera delar som alla påverkar kommun och/eller regionsektorn. Det är förstas kostnads- och inkomstutjämningsmen även LSS-utjämningsmen, kostnadsutjämningsmen för kollektivtrafiken och hanteringsmen av struktur- och införandebidrag. Kommittén föreslår även att 17 riktade statsbidrag ska inordnas inom det generella statsbidraget till kommunsektorn.

Effekter för Stockholms stad

I del 2 av betänkandet, tabell 1 redovisas effekterna för landets kommuner avseende inkomst- och intäktutjämningsmen. Effekten för Stockholms stad är, vad gäller inkomstutjämningsmen, ett plus med 407 kronor per invånare i jämförelse med dagens system. Kostnadsutjämningsmen ger däremot ett minus på 1 425 kronor. Tillsammans med den regleringspost som kommunerna inom länet tilldelats på 625 kronor ger förslaget ett minus för staden på 1 642 kronor per invånare. För att mildra effekten av denna förändring får staden ett fast införandebidrag på 168 kronor. Totalt ger förändringen därmed ett minus på 1 474 kronor per invånare. Stadens befolkning är kring 989 000 personer vilket ger ett ökat bidrag till utjämningsmen systemet med 1 458 mnkr per år. Under de fem första åren efter införandet föreslås ett rörligt införandebidrag ges för att ge de kommuner som drabbas negativt av förändringen en möjligt att anpassa verksamheten. Denna regel ger inte staden något tillskott år fem och endast ett marginellt tillskott år fyra. Om kommittén förslag blir verklighet bör staden vara inriktad att minska kostnaderna, alternativt öka intäkterna, med runt en och en halv miljard per år på grund av förändringar i utjämningsmen systemet.

Utöver ovanstående effekter kommer två statsbidrag som avser äldreomsorgen att försvinna och ingå i utjämningsmen systemet. Det gäller dels statsbidraget för att förebygga ofrivillig ensamhet bland äldre, dels bidraget för att säkerställa en god vård och omsorg om äldre. Statsbidraget för ofrivillig ensamhet var 2024 1,7 mnkr för staden och är endast av marginell betydelse. Stadens bidrag för att säkerställa en god vård och omsorg uppgick däremot till 261,2 mnkr 2024. Detta bidrag har ingått i kommunstyrelsen budgetunderlag för att kunna förstärka satsningar inom äldreomsorgen. I och med att effekten av att dessa två bidrag har lagts in i beräkningarna för utjämningsmen systemet blir detta ett ytterligare minus för staden om 262,9 mnkr. Som en referens till dessa siffror kan nämnas att Stockholms stads nettokostnader i kommunfullmäktiges budget 2024 uppgick till 58,1 miljarder kronor. Detta innebär att stadens ökade andel i utjämningsmen systemet skulle motsvara närmare tre procent av stadens budget om både effekterna av förändringar i utjämningsmen systemet och förlorade statsbidrag räknas in.

Förändringarna i LSS-utjämnings redovisas tabell 3 i förslaget andra del. Stockholms stad ska enligt förslaget betala 1 781 kronor per invånare till LSS-utjämnings vilket är en minskning med 193 kronor per invånare. Denna minskning ger för staden 191 mnkr.

Enligt finansrotelns remissbrev ska remissinstansernas svar i huvudsak vara inriktade på effekterna för respektive verksamhetsområdet. Förvaltningen analyserar därför inte förslaget effekt för stockholmaren såsom en eventuellt höjd skattesats och/eller neddragningar inom kommunens verksamhet annat än vad som gäller verksamhetsområdet äldreomsorg.

Effekter för verksamhetsområdet äldreomsorg

I remissbrevet från finansroteln står att nämnderna ska bedöma konsekvenserna inom nämndens ansvarsområde om kommitténs förslag blir verklighet. Nämnderna ska samtidigt redovisa tänkbara konsekvenser av om verksamheten ges ett generellt sparbetning om 2,5 procent. Den totala effekten för staden är svår att uppskatta för äldreförvaltningen då följderna av att 15 statsbidrag, som inte är äldreomsorg, tas bort är osäkra. Men med de generella effekterna av förslaget samt att två statsbidrag som avser äldreomsorgen tas bort så ger det en neddragning om knappt tre procent. I och med att effekten är nära överensstämmande med de 2,5 procenten har förvaltningen valt att kommentera effekterna av en neddragning med 2,5 procent. Analysen för 3,0 procent skulle vara snarlik den för 2,5 procent och med att välja ett alternativ undviks de återupprepningar som annars skulle finnas vid en redovisning av två alternativ.

Enligt stadens årsredovisning 2023 var stadsdelsnämndernas budget för äldreomsorg 8 594 mnkr och utfallet 8 426 mnkr. Effekten av en neddragning av budgeten med 2,5 procent motsvarar 215 mnkr.

Verksamhetsområdet äldreomsorg är inte organiserat inom äldrenämnden. Detta gör det både svårt och känsligt att peka på var en minskning av budgeten skulle vara minst kännbar. Äldreförvaltningen har valt att beskriva omfånget av verksamhetsområdets olika delar och kompletterat med viss historik kring tidigare års fördelningar av medel. Utifrån detta är förhoppningen att det ska kunna ge en bild av vilka olika möjligheter som finns för att möta förslaget effekter.

För 2023 fördelade sig stadsdelsnämndernas nettokostnader för äldreomsorg på följande sätt:

Verksamhet	Bokslut 2023 (mnkr)	Andel
Hemtjänst i eget boende	2 738	32,5%
Servicehus	326	3,9%
Vård- och omsorgsboende	4 844	57,5%
Korttidsvård	81	1,0%
Dagverksamhet och aktivitering	190	2,3%
LSS, LASS, funktionsnedsättning över 65 år	197	2,3%
Övriga kostnader	50	0,6%
Summa totalt	8 426	

Cirka 90 procent av äldreomsorgens kostnader består av köp av hemtjänsttimmar och platser på vård- och omsorgsboende. Vid ett effektiviseringskrav om 215 mnkr är det svårt att se att inte merparten av neddragningen skulle ske inom dessa två områden.

Hemtjänst och vård- och omsorgsboende är två biståndsbedömda verksamheter. Om även andra biståndsbedömda verksamheter såsom servicehus, korttidsvård, dagverksamhet och verksamheter inom funktionsnedsättning räknas med så hamnar andelen biståndsbedömd verksamhet på cirka 99 procent. Det finns med andra ord inte någon större andel frivilliga verksamheter som inte är kopplade till insatser för den enskilde.

Vid den här typen av neddragningar finns det förenklat sett två huvudvägar att gå, som givetvis kan kombineras på olika sätt. Antingen läggs en besparing på verksamhetsområdet utan att ersättningen till utföraren justeras nedåt. Då hamnar hela besparingen på biståndsbedömningen och färre hemtjänsttimmar och färre platser på boenden kan beviljas. Den andra vägen är att minska ersättningsnivåerna till utförare. Detta skulle då göras för samtliga verksamheter med 2,5 procent för att uppnå den nödvändiga kostnadsminskningen.

Historiskt sett har utförare inom äldreomsorgen kompenserats för ökade löner via årliga höjningar av ersättningsnivåerna i kommunfullmäktiges budget. För vård- och omsorgsboende regleras denna höjning av ett index och övriga ersättningar förhandlas fram av den politiska majoriteten i samband med att budgeten tas fram. I och med att indexhöjningen för vård- och omsorgsboende är reglerad i de avtal som staden har med privata utförare är det svårare att sänka denna ersättning på kort sikt än för övriga verksamheter.

Vid en tillbakablick på de senaste 15 åren har hemtjänstens peng ökat med motsvarande 1 088 mnkr och peng för vård- och omsorgsboende med 1 678 mnkr. Detta täcker till stora delar periodens löneökningar. De justeringar av äldreomsorgens tilldelade budget som inte följs av motsvarande justering av peng ger en effekt på stadsdelsnämndernas beställarsida. Detta innebär att generella effektiviseringar och till exempel minskningar av budgeten för att sjukfrånvaron ska sänkas ger effekt på beställarsidan, inte på utförarsidan.

De generella effektiviseringar som lagts på äldreomsorgen under de senaste 15 åren är 342 mnkr. Merparten avser dock perioden 2010-2014 även om denna typ av minskning fanns 2019 och 2020. För 2016 gjordes en satsning på ökad biståndsbedömning på 52 mnkr och även 2023 och 2024 har mindre summor tillkommit som inneburit förstärkningar för beställarsidan.

Med ovanstående siffror kan det se ut som att beställarsidan har fått större neddragningar än utförarsidan och merparten av de 215 mnkr skulle kunna läggas på utförarsidan genom sänkta ersättningar. För att nyansera bilden bör tilläggas att tillskotten inom utförarverksamheten motsvarar löneökningar medan beställarsidan till övervägande delen består av köp av verksamhet och har inte haft samma effekter för löneökningar som utförarverksamheten då personalen i första hand är biståndsbedömare och administrativ personal. Det är också så både hemtjänst och vård- och omsorgsboende har fått ökade krav på sin verksamhet genom åren vilket endast undantagsvis har kompenseras via en ökad peng.

Utifrån ovanstående argumentation ter sig en kombination av neddragningar inom både beställar- och utförarsidan som den mest lämpliga. I och med att det finns övergångsregler vid en övergång till ett nytt utjämningsystem skulle denna neddragning inte behöva göras fullt ut under det första året.

Effekter för äldrenämnden

Inför tertiärrapport 1 2024 uppmanades stadens nämnder att redogöra för vilken beredskap förvaltningen har för anpassning av verksamheten till förändrade ekonomiska förutsättningar. Den beskrivning som redovisades då är även applicerbar uppdraget i remissbrevet om att redovisa effekten av en effektivisering om 2,5 procent.

Äldreförvaltningen består av en del som arbetar med stadsövergripande äldreomsorgsfrågor och digitalisering inom äldreomsorgen. Förvaltningens andra del är avdelningen Stockholms trygghetsjour som är en kommunövergripande utförarverksamhet som ansvarar för stadens larmmottagning, biståndsbedömning under jourtid och köhanteringen för flera av äldreomsorgens verksamheter. Utöver de ovanstående två delarna finns även en administrativ avdelning och en enhet som arbetar med kommunikation och beredskap.

Om förvaltningen skulle göra en neddragning med 2,5 procent skulle möjligheterna undersökas att inte återbesätta vakanser samt dra ned på kostnader som är hänförliga till förvaltningens egen personal och lokaler. Skulle detta inte räcka skulle ytterligare neddragningar behöva göras inom de delar av förvaltningen som arbetar med stadsövergripande frågor och administration. Uppdrag som förvaltningen har skulle få genomföras på ett mer övergripande och generellt sätt än vad som görs idag.

Det skulle vara svårare att göra stora nedskärningar inom avdelningen Stockholms trygghetsjour som har ett dygnet-runt uppdrag som på ett direkt sätt är riktade mot de äldre.

Reservationer m.m.

Förskolenämnden

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
2. Att komplettera remissvaret i enlighet med som anförs nedan.
3. Att därutöver anföra följande.

Det är bra att utjämningsystemet som helhet utvärderats och föreslås uppdateras. Det hade dock varit önskvärt att göra detta genom ett mer löpande arbete, förslagsvis genom en kommitté som gör en löpande uppdatering av systemet.

Samtidigt konstaterar vi att det föreslagna utjämningsystemet kommer att få mycket negativa konsekvenser för Stockholms stad och region. Liberalernas representant i den politiska kommittén ”Utjämningskommittén 2022” har varit ensam om att värna Stockholms särskilda intressen, inte minst mot bakgrund av den allvarliga brottsligheten och segregationen i vår del av Sverige.

Utjämningsystemet är viktigt för att skapa likvärdiga möjligheter för en fungerande välfärd i hela landet. Inte minst är det viktigt, för Sverige som kunskapsnation, att elever erbjuds en fullgod utbildning oavsett var i landet de bor. Därför är det välkommet att en socioekonomisk komponent nu föreslås för grundskolan likväl som att incitament för att fler ska genomgå gymnasieutbildning införs.

Förslaget, likt tidigare utredningar, leder till ett antal uppdateringar av utjämningsystemet. Dessa uppdateringar får för de flesta kommuner och regioner måttliga konsekvenser men för del kommuner och regioner är konsekvenserna mer kännbara – framförallt storstadsregionen. För Stockholms stad kommer utredningens förslag, om de genomförs, innebära en minst sagt kännbar påverkan som riskerar att hämma stadens tillväxt.

Särskilt uttalande av Sophia Granswed Baat m.fl. (alla M)

Sverige har över tid haft en för låg tillväxt. Det är en utveckling som gör oss fattigare. För att få ordning på Sverige måste den offentliga ekonomin få bättre spelregler så att hela den svenska ekonomin kan börja växa igen. Det kommunala och regionala utjämningsystemet sätter i dag uppenbart en hämsko på det målet.

Dels genom att bestraffa kommuner och regioner som vidtar åtgärder för att stärka sin egen ekonomi, dels genom att bestraffa oss som stärker arbetslinjen lokalt med fler i arbete och en friskare befolkning. Ytterst genom att med bidrag premiera de kommuner som inte klarar av att stå på egna ben.

Det är inte rimligt att nio av tio nettobetalande kommuner i utjämningsystemet finns i Stockholmsregionen. Stockholms stad är den överlägset största bidragsgivaren. I år

betalar vi in cirka 5,3 miljarder, eller knappt 5 500 kronor per invånare, detta utan att räkna med LSS-utjämningen på ytterligare knappt 2 miljarder kronor. Det innebär att cirka 10 procent av Stockholms stads totala skatteintäkter inte går till stockholmarna utan i stället slussas iväg till resten av landet. Över tid har Stockholm dessutom tvingats betala allt mer i skatteutjämning.

Det är självklart rimligt att kommuner med sämre förutsättningar som de själva inte kan påverka får kompensation, och att Stockholm och andra kommuner är med och betalar. Att glesbygdskommuner får mer utjämning per invånare är inget problem i sig och fullt legitimt. Däremot är det inte lika självklart att både Göteborg och Malmö får många miljarder från utjämningsystemet varje år.

En parlamentariskt sammansatt kommitté, som tillsattes av den förra socialdemokratiska regeringen, i syfte att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen har nu presenterat sitt förslag, som innebär att Stockholms stad ska betala ännu mer. Det är helt oacceptabelt. Stockholmarna ska inte behöva se mer av sina skattepengar försvinna iväg till andra delar av landet.

För oss moderater är det uppenbart att utredningen liksom regeringen behöver säkerställa ett successivt övertagande av hela betalningsansvaret för utjämning. Om staten vill öka utjämningen ytterligare så vore det enda rimliga att staten också finansierar det i stället för att tvinga kommunerna att ta notan. Ett utjämningsystem som premierar stagnation kommer aldrig att lyfta svensk ekonomi. Utjämningsystemet måste innefatta mål för tillväxt och utveckling. Bland annat genom att utvärdera dagens premieringsgrunder åt ett håll som bidrar till att få ordning på Sverige.

I dag sker utjämning mellan kommuner och regioner utan minsta uppföljning eller kontroll från statens sida av hur utjämningspengarna används. Det måste ändras. Det kan inte vara så att de kommuner och regioner som får stora belopp underpresterar år efter år eller väljer att använda dem till rent slöseri. Ett kontrollinstrument måste till för att säkerställa utjämningsystemets legitimitet. Målet måste vara att slöseri med skattemedel ska upphöra och incitamenten att prioritera inom ramen för sin egen kommun- eller regionbudget måste öka.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut,
2. att komplettera remissvaret i enlighet med som anförs nedan, samt
3. att därutöver anföra följande:

Det är bra att utjämningsystemet som helhet utvärderats och föreslås uppdateras. Det hade dock varit önskvärt att göra detta genom ett mer löpande arbete, förslagsvis genom en kommitté som gör en löpande uppdatering av systemet.

Samtidigt konstaterar vi att det föreslagna utjämningsystemet kommer att få mycket negativa konsekvenser för Stockholms stad och region. Liberalernas representant i den politiska kommittén ”Utjämningskommittén 2022” har varit ensam om att värna Stockholms särskilda intressen, inte minst mot bakgrund av den allvarliga brottsligheten och segregationen i vår del av Sverige.

Det är mycket problematiskt att utredningens förslag i nuläget skulle innebära att över en miljard till det kommunala utjämningsystemet ska komma från stadens individ- och familjeomsorg inom socialtjänsten. Liberalerna har under flera år påtalat behovet av att tillföra resurser till socialtjänsten, på samma sätt som polis och rättsväsende stärkts, för att mäta med en ökande arbetsbörda och nya arbetsuppgifter. Vi anser därför att den delen behöver justeras för att inte ytterligare försvaga en redan ansträngd socialtjänst med stora utmaningar.

Utjämningsystemet är viktigt för att skapa likvärdiga möjligheter för en fungerande välfärd i hela landet. Inte minst är det viktigt, för Sverige som kunskapsnation, att elever erbjuds en fullgod utbildning oavsett var i landet de bor. Därför är det välkommet att en socioekonomisk komponent nu föreslås för grundskolan likväl som att incitament för att fler ska genomgå gymnasieutbildning införs.

Förslaget, liksom tidigare utredningar, leder till ett antal uppdateringar av utjämningsystemet. Dessa uppdateringar får för de flesta kommuner och regioner måttliga konsekvenser men för en del kommuner och regioner är konsekvenserna mer kännbara – framförallt storstadsregionen. För Stockholms stad kommer utredningens förslag, om de genomförs, innebära en minst sagt kännbar påverkan som riskerar att hämma stadens tillväxt.

Särskilt uttalande av Andréa Hedin m.fl. (alla M)

Sverige har över tid haft en för låg tillväxt. Det är en utveckling som gör oss fattigare. För att få ordning på Sverige måste den offentliga ekonomin få bättre spelregler så att hela den svenska ekonomin kan börja växa igen. Det kommunala och regionala utjämningsystemet sätter i dag uppenbart en hämsko på det målet. Dels genom att bestraffa kommuner och regioner som vidtar åtgärder för att stärka sin egen ekonomi, dels genom att bestraffa oss som stärker arbetslinjen lokalt med fler i arbete och en friskare befolkning. Ytterst genom att med bidrag premiera de kommuner som inte klarar av att stå på egna ben.

Det är inte rimligt att nio av tio nettobetalande kommuner i utjämningsystemet finns i Stockholmsregionen. Stockholms stad är den överlägset största bidragsgivaren. I år betalar vi in cirka 5,3 miljarder, eller knappt 5 500 kronor per invånare, detta utan att räkna med LSS-utjämningsbidraget på ytterligare knappt 2 miljarder kronor. Det innebär att cirka 10 procent av Stockholms stads totala skatteintäkter inte går till stockholmarna utan i stället slussas iväg till resten av landet. Över tid har Stockholm dessutom tvungits betala allt mer i skatteutjämningsbidrag.

Det är självklart rimligt att kommuner med sämre förutsättningar som de själva inte kan påverka får kompensation, och att Stockholm och andra kommuner är med och betalar. Att glesbygdskommuner får mer utjämning per invånare är inget problem i sig och fullt legitimt. Däremot är det inte lika självklart att både Göteborg och Malmö får många miljarder från utjämningsystemet varje år.

En parlamentariskt sammansatt kommitté, som tillsattes av den förra socialdemokratiska regeringen, i syfte att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen har nu presenterat sitt förslag, som innebär att Stockholms stad ska betala ännu mer. Det är helt oacceptabelt. Stockholmarna ska inte behöva se mer av sina skattepengar försvinna iväg till andra delar av landet.

För oss moderater är det uppenbart att utredningen liksom regeringen behöver säkerställa ett successivt övertagande av hela betalningsansvaret för utjämning. Om staten vill öka utjämningen ytterligare så vore det enda rimliga att staten också finansierar det i stället för att tvinga kommunerna att ta notan. Ett utjämningsystem som premierar stagnation kommer aldrig att lyfta svensk ekonomi. Utjämningsystemet måste innefatta mål för tillväxt och utveckling. Bland annat genom att utvärdera dagens premieringsgrunder åt ett håll som bidrar till att få ordning på Sverige.

I dag sker utjämning mellan kommuner och regioner utan minsta uppföljning eller kontroll från statens sida av hur utjämningspengarna används. Det måste ändras. Det kan inte vara så att de kommuner och regioner som får stora belopp underpresterar år efter år eller väljer att använda dem till rent slöseri. Ett kontrollinstrument måste till för att säkerställa utjämningsystemets legitimitet. Målet måste vara att slöseri med skattemedel ska upphöra och incitamenten att prioritera inom ramen för sin egen kommun- eller regionbudget måste öka.

Ersätтарыttrande av Maurice Forslund (KD)

Stockholms stad är en av mycket få kommuner som betalar in pengar till det kommunala utjämningsystemet; ungefär var tionde kommunal skattekrone lämnar staden varje år. Mer ifall vi inkluderar den inbetalning Region Stockholm står för, vilket finansieras via regionskatten. Men stockholmarna står därtill för mer av utjämningen än så. Staten betalar in den stora majoriteten i utjämningsystemet och nästan varannan statlig inkomstskattekrone kommer från just Stockholmsområdet.

Enligt utredningen är syftet med de föreslagna förändringarna att skapa rättvisa och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för Sveriges kommuner att erbjuda den offentliga service svenskarna har rätt till. Vi delar denna ambition till fullo och ser stora fördelar med statliga stöd till svagare kommuner. Vi motsätter oss däremot skarpt att enstaka kommuners invånare får bära ett oproportionerligt stort ansvar för detta statliga system. Det kan inte anses rättvist eller likvärdigt för Stockholms skattebetalare att en allt större del av deras kommunala skattekrone ska tillfalla andra

kommuner samtidigt som deras egen kommun tvingas räkna ut sparbetning på välfärden till följd av förändringarna.

Vi kan bara beklaga att de föreslagna ekonomiska beräkningsgrunderna, och deras mycket negativa effekter för hela Stockholmsområdet, överskuggar andra viktiga reformer som utredningen föreslår. Vi välkomnar bland annat att riktade statsbidrag utformas så att de minimerar den administration de skapar i användarledet, inte minst för mindre kommuner, och att de är av en tillräcklig storlek för att kunna finansiera insatser av betydelse. Det är reformer som kan – och bör – genomföras men de förutsätter inte en allt mer progressiv inbetalning från välfungerande kommuner. Här behöver staten ta ett större ansvar för sitt eget system.

Trafiknämnden

Reservation av Dennis Wedin m.fl. (alla M)

1. att trafiknämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag, samt
2. att därutöver anföra följande:

Det kommunala utjämningsystemet har funnits i någon form sedan inledningen av 1900-talet. Med tiden har det utvecklats till det system med förhoppning att bidra till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner att tillhandahålla service, trots skillnader i skatteintäkter och kostnader. I dagsläget är det tio kommuner som är nettoinbetalare till systemet, varav Stockholms stad är den överlägset största bidragsgivaren.

Det är självklart rimligt att kommuner med sämre förutsättningar som de själva inte kan påverka får kompensation, och att Stockholm och andra kommuner är med och betalar. Men ett bättre alternativ än att öka utjämnningen hade varit att se över hur systemet kan skapa incitament för ökad tillväxt och lägre skattesatser i hela Sverige – så att den gemensamma kakan att dela på blir större. Detta uppfattar vi också ligger i linje med det tilläggsdirektiv som den nuvarande regeringen gav den parlamentariska kommittén. Men detta har inte kommittén gått vidare med. Det är fullkomligt orimligt att ha en ordning där de största vinnarna på utjämningsystemet är Göteborg och Malmö.

Precis som Trafikkontoret framför i sitt svar skulle utjämningskommitténs förslag medföra stora problem för kontoret. Staden kommer få svårt att upprätthålla sin nuvarande funktion då kompensationen för kostnader för trafikbelastning och klimatpåverkan enligt förslaget kommer minska. Utredningen tar inte heller hänsyn till våra unika utmaningar – inte minst kopplat till att Stockholm växer, är byggd på öar och kräver förbindelser via broar.

Reservation av Sara Svanström (L)

1. Att delvis godkänna kontorets förslag till beslut.
2. Att komplettera remissvaret i enlighet med vad som anförs nedan.
3. Att därutöver anföra följande:

Det är bra att utjämningsystemet som helhet utvärderats och föreslås uppdateras. Det hade dock varit önskvärt att göra detta genom ett mer löpande arbete, förslagsvis genom en kommitté som gör en löpande uppdatering av systemet.

Samtidigt konstaterar vi att det föreslagna utjämningsystemet kommer att få mycket negativa konsekvenser för Stockholms stad och region. Liberalernas representant i den politiska kommittén ”Utjämningskommittén 2022” har varit ensam om att värna Stockholms särskilda intressen, inte minst mot bakgrund av den allvarliga brottsligheten och segregationen i vår del av Sverige.

Utjämningsystemet är viktigt för att skapa likvärdiga möjligheter för en fungerande välfärd och infrastruktur i hela landet. Inte minst är det viktigt, för Sverige åtagande i klimatomställningen, att resurser finns för att inte omställningen ska sakta ner.

Förslaget, likt tidigare utredningar, leder till ett antal uppdateringar av utjämningsystemet. Dessa uppdateringar får för de flesta kommuner och regioner måttliga konsekvenser men för en del kommuner och regioner är konsekvenserna mer kännbara – framförallt storstadsregionen. För Stockholms stad kommer utredningens förslag, om de genomförs, innebära en minst sagt kännbar påverkan som riskerar att hämma stadens tillväxt.

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

Det är bra att utjämningsystemet som helhet utvärderats och föreslås uppdateras. Det hade dock varit önskvärt att göra detta genom ett mer löpande arbete, förslagsvis genom en kommitté som gör en löpande uppdatering av systemet.

Samtidigt konstaterar vi att det föreslagna utjämningsystemet kommer att få mycket negativa konsekvenser för Stockholms stad och region. Liberalernas representant i den politiska kommittén ”Utjämningskommittén 2022” har varit ensam om att värna Stockholms särskilda intressen, inte minst mot bakgrund av den allvarliga brottsligheten och segregationen i vår del av Sverige.

Det är mycket problematiskt att utredningens förslag i nuläget skulle innebära att över en miljard till det kommunala utjämningsystemet ska komma från stadens individ- och familjeomsorg inom socialtjänsten. Liberalerna har under flera år påtalat behovet av att tillföra resurser till socialtjänsten, på samma sätt som polis och rättsväsende stärkts, för att mäta med en ökande arbetsbörda och nya arbetsuppgifter. Vi anser

därför att den delen behöver justeras för att inte ytterligare försvaga en redan ansträngd socialtjänst med stora utmaningar.

Utjämningsystemet är viktigt för att skapa likvärdiga möjligheter för en fungerande välfärd i hela landet. Inte minst är det viktigt, för Sverige som kunskapsnation, att elever erbjuds en fullgod utbildning oavsett var i landet de bor.

Därför är det välkommet att en socioekonomisk komponent nu föreslås för grundskolan likväl som att incitament för att fler ska genomgå gymnasieutbildning införs.

Förslaget, likt tidigare utredningar, leder till ett antal uppdateringar av utjämningsystemet. Dessa uppdateringar får för de flesta kommuner och regioner måttliga konsekvenser men för del kommuner och regioner är konsekvenserna mer kännbara – framförallt storstadsregionen. För Stockholms stad kommer utredningens förslag, om de genomförs, innebära en minst sagt kännbar påverkan som riskerar att hämma stadens tillväxt.

Särskilt uttalande av Andréa Hedin m.fl. (alla M)

Sverige har över tid haft en för låg tillväxt. Det är en utveckling som gör oss fattigare. För att få ordning på Sverige måste den offentliga ekonomin få bättre spelregler så att hela den svenska ekonomin kan börja växa igen. Det kommunala och regionala utjämningsystemet sätter i dag uppenbart en hämsko på det målet. Dels genom att bestraffa kommuner och regioner som vidtar åtgärder för att stärka sin egen ekonomi, dels genom att bestraffa oss som stärker arbetslinjen lokalt med fler i arbete och en friskare befolkning. Ytterst genom att med bidrag premiera de kommuner som inte klarar av att stå på egna ben.

Det är inte rimligt att nio av tio nettobetalande kommuner i utjämningsystemet finns i Stockholmsregionen. Stockholms stad är den överlägset största bidragsgivaren. I år betalar vi in cirka 5,3 miljarder, eller knappt 5 500 kronor per invånare, detta utan att räkna med LSS-utjämnings på ytterligare knappt 2 miljarder kronor. Det innebär att cirka 10 procent av Stockholms stads totala skatteintäkter inte går till stockholmarna utan i stället slussas iväg till resten av landet.

Över tid har Stockholm dessutom tvingats betala allt mer i skatteutjämning.

Det är självklart rimligt att kommuner med sämre förutsättningar som de själva inte kan påverka får kompensation, och att Stockholm och andra kommuner är med och betalar. Att glesbygdskommuner får mer utjämning per invånare är inget problem i sig och fullt legitimt. Däremot är det inte lika självklart att både Göteborg och Malmö får många miljarder från utjämningsystemet varje år.

En parlamentariskt sammansatt kommitté, som tillsattes av den förra socialdemokratiska regeringen, i syfte att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämnings har nu presenterat sitt förslag, som innebär att

Stockholms stad ska betala ännu mer. Det är helt oacceptabelt. Stockholmarna ska inte behöva se mer av sina skattepengar försvinna iväg till andra delar av landet.

För oss moderater är det uppenbart att utredningen liksom regeringen behöver säkerställa ett successivt övertagande av hela betalningsansvaret för utjämning. Om staten vill öka utjämningen ytterligare så vore det enda rimliga att staten också finansierar det i stället för att tvinga kommunerna att ta notan. Ett utjämningsystem som premierar stagnation kommer aldrig att lyfta svensk ekonomi.

Utjämningsystemet måste innefatta mål för tillväxt och utveckling. Bland annat genom att utvärdera dagens premieringsgrunder åt ett håll som bidrar till att få ordning på Sverige.

I dag sker utjämning mellan kommuner och regioner utan minsta uppföljning eller kontroll från statens sida av hur utjämningspengarna används. Det måste ändras. Det kan inte vara så att de kommuner och regioner som får stora belopp underpresterar år efter år eller väljer att använda dem till rent slöseri. Ett kontrollinstrument måste till för att säkerställa utjämningsystemets legitimitet. Målet måste vara att slöseri med skattemedel ska upphöra och incitamenten att prioritera inom ramen för sin egen kommun- eller regionbudget måste öka.

Särskilt uttalande av Linnéa Vinge (SD)

Det föreslagna utkastet till rapport ger en god bild av situationen i Stockholms skolor. Vi hade dock önskat att rapporten tydligare betonat följande:

Sverigedemokraterna ställer sig i princip bakom förvaltningens förslag till remissvar. Dock vill vi påtala vikten av fler uppföljande studier om hur effektiva enskilda bidrag är. Genom sådana uppföljningar bör man också kunna omfördela medel för att få bättre utfall av åtgärderna.

Ersätтарыttrande av Frida Bondesson (KD)

Stockholms stad är en av mycket få kommuner som betalar in pengar till det kommunala utjämningsystemet; ungefär var tionde kommunal skattekrone lämnar staden varje år. Mer ifall vi inkluderar den inbetalning Region Stockholm står för, vilket finansieras via regionskatten. Men stockholmarna står därtill för mer av utjämningen än så. Staten betalar in den stora majoriteten i utjämningsystemet och nästan varannan statlig inkomstskattekrone kommer från just Stockholmsområdet.

Enligt utredningen är syftet med de föreslagna förändringarna att skapa rättvisa och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för Sveriges kommuner att erbjuda den offentliga service svenskarna har rätt till. Vi delar denna ambition till fullo och ser stora fördelar med statliga stöd till svagare kommuner. Vi motsätter oss däremot skarpt att enstaka kommuners invånare får bära ett oproportionerligt stort ansvar för detta statliga system. Det kan inte anses rättvist eller likvärdigt för Stockholms skattebetalare att en allt större del av deras kommunala skattekrone ska tillfalla andra

kommuner samtidigt som deras egen kommun tvingas räkna ut sparbetning på välfärden till följd av förändringarna.

Vi kan bara beklaga att de föreslagna ekonomiska beräkningsgrunderna, och deras mycket negativa effekter för hela Stockholmsområdet, överskuggar andra viktiga reformer som utredningen föreslår. Vi välkomnar bland annat att riktade statsbidrag utformas så att de minimerar den administration de skapar i användarledet, inte minst för mindre kommuner, och att de är av en tillräcklig storlek för att kunna finansiera insatser av betydelse. Det är reformer som kan – och bör – genomföras men de förutsätter inte en allt mer progressiv inbetalning från välfungerande kommuner. Här behöver staten ta ett större ansvar för sitt eget system.

Äldrenämnden

Reservation av Margita Jacobsson (L)

Det är bra att utjämningsystemet som helhet utvärderats och föreslås uppdateras. Det hade dock varit önskvärt att göra detta genom ett mer löpande arbete, förslagsvis genom en kommitté som gör en löpande uppdatering av systemet.

Samtidigt konstaterar vi att det föreslagna utjämningsystemet kommer att få mycket negativa konsekvenser för Stockholms stad och region. Liberalernas representant i den politiska kommittén ”Utjämningskommittén 2022” har varit ensam om att värna Stockholms särskilda intressen, inte minst mot bakgrund av den allvarliga brottsligheten och segregationen i vår del av Sverige. Inte minst det förebyggande arbetet för att minska nyrekryteringen av unga till en kriminell livsstil.

Det är mycket problematiskt att utredningens förslag i nuläget skulle innebära att över en miljard till det kommunala utjämningsystemet ska komma från stadens individ- och familjeomsorg inom socialtjänsten. Liberalerna har under flera år påtalat behovet av att tillföra resurser till socialtjänsten, på samma sätt som polis och rättsväsende stärkts, för att mäktas med en ökande arbetsbörda och nya arbetsuppgifter. Vi anser därför att den delen behöver justeras för att inte ytterligare försvaga en redan ansträngd socialtjänst med stora utmaningar.

Utjämningsystemet är viktigt för att skapa likvärdiga möjligheter för en fungerande välfärd i hela landet. Inte minst är det viktigt, för Sverige som kunskapsnation, att elever erbjuds en fullgod utbildning oavsett var i landet de bor. Därför är det välkommet att en socioekonomisk komponent nu föreslås för grundskolan likväl som att incitament för att fler ska genomgå gymnasieutbildning införs.

Förslaget, likt tidigare utredningar, leder till ett antal uppdateringar av utjämningsystemet.

Dessa uppdateringar får för de flesta kommuner och regioner måttliga konsekvenser men för en del kommuner och regioner är konsekvenserna mer kännbara – framförallt storstadsregionen. För Stockholms stad kommer utredningens förslag, om de

genomförs, innebära en minst sagt kännbar påverkan som riskerar att hämma stadens tillväxt.

Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD)

Stockholms stad är en av mycket få kommuner som betalar in pengar till det kommunala utjämningsystemet; ungefär var tionde kommunal skattekrone lämnar staden varje år. Mer ifall vi inkluderar den inbetalning Region Stockholm står för, vilket finansieras via regionskatten. Men stockholmarna står därtill för mer av utjämnningen än så. Staten betalar in den stora majoriteten i utjämningsystemet och nästan varannan statlig inkomstskattekrone kommer från just Stockholmsområdet.

Enligt utredningen är syftet med de föreslagna förändringarna att skapa rättvisa och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för Sveriges kommuner att erbjuda den offentliga service svenskarna har rätt till. Vi delar denna ambition till fullo och ser stora fördelar med statliga stöd till svagare kommuner. Vi motsätter oss däremot skarpt att enstaka kommuners invånare får bära ett oproportionerligt stort ansvar för detta statliga system. Det kan inte anses rättvist eller likvärdigt för Stockholms skattebetalare att en allt större del av deras kommunala skattekronor ska tillfalla andra kommuner samtidigt som deras egen kommun tvingas räkna ut sparbetning på välfärden till följd av förändringarna.

Vi kan bara beklaga att de föreslagna ekonomiska beräkningsgrunderna, och deras mycket negativa effekter för hela Stockholmsområdet, överskuggar andra viktiga reformer som utredningen föreslår. Vi välkomnar bland annat den striktare hållningen avseende riktade bidrag och det föreslagna golvet för bidrag som syftar till att minska den administrativa bördan i framförallt små kommuner. Likaså att flera riktade bidrag slås samman eller inkluderas i de generella statsbidragen vilket i större utsträckning kommer låta kommunerna själva avgöra var pengarna bäst behövs. Det är reformer som kan – och bör – genomföras men de förutsätter inte en allt mer progressiv inbetalning från välfungerande kommuner. Här behöver staten ta ett större ansvar för sitt eget system.

Särskilt uttalande av Hugo Laigar m.fl. (alla M)

Sverige har över tid haft en för låg tillväxt. Det är en utveckling som gör oss fattigare. För att få ordning på Sverige måste den offentliga ekonomin få bättre spelregler så att hela den svenska ekonomin kan börja växa igen. Det kommunala och regionala utjämningsystemet sätter i dag uppenbart en hämsko på det målet. Dels genom att bestraffa kommuner och regioner som vidtar åtgärder för att stärka sin egen ekonomi, dels genom att bestraffa oss som stärker arbetslinjen lokalt med fler i arbete och en friskare befolkning. Ytterst genom att med bidrag premiera de kommuner som inte klarar av att stå på egna ben.

Det är inte rimligt att nio av tio nettobetalande kommuner i utjämningsystemet finns i Stockholmsregionen. Stockholms stad är den överlägset största bidragsgivaren. I år

betalar vi in cirka 5,3 miljarder, eller knappt 5 500 kronor per invånare, detta utan att räkna med LSS-utjämningen på ytterligare knappt 2 miljarder kronor. Det innebär att cirka 10 procent av Stockholms stads totala skatteintäkter inte går till stockholmarna utan i stället slussas iväg till resten av landet. Över tid har Stockholm dessutom tvingats betala allt mer i skatteutjämning.

Det är självklart rimligt att kommuner med sämre förutsättningar som de själva inte kan påverka får kompensation, och att Stockholm och andra kommuner är med och betalar. Att glesbygdskommuner får mer utjämning per invånare är inget problem i sig och fullt legitimt. Däremot är det inte lika självklart att både Göteborg och Malmö får många miljarder från utjämningsystemet varje år.

En parlamentariskt sammansatt kommitté, som tillsattes av den förra socialdemokratiska regeringen, i syfte att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen har nu presenterat sitt förslag, som innebär att Stockholms stad ska betala ännu mer. Det är helt oacceptabelt. Stockholmarna ska inte behöva se mer av sina skattepengar försvinna iväg till andra delar av landet.

För oss moderater är det uppenbart att utredningen liksom regeringen behöver säkerställa ett successivt övertagande av hela betalningsansvaret för utjämning. Om staten vill öka utjämningen ytterligare så vore det enda rimliga att staten också finansierar det i stället för att tvinga kommunerna att ta notan. Ett utjämningsystem som premierar stagnation kommer aldrig att lyfta svensk ekonomi. Utjämningsystemet måste innefatta mål för tillväxt och utveckling. Bland annat genom att utvärdera dagens premieringsgrunder åt ett håll som bidrar till att få ordning på Sverige.

I dag sker utjämning mellan kommuner och regioner utan minsta uppföljning eller kontroll från statens sida av hur utjämningspengarna används. Det måste ändras. Det kan inte vara så att de kommuner och regioner som får stora belopp underpresterar år efter år eller väljer att använda dem till rent slöseri. Ett kontrollinstrument måste till för att säkerställa utjämningsystemets legitimitet. Målet måste vara att slöseri med skattemedel ska upphöra och incitamenten att prioritera inom ramen för sin egen kommun- eller regionbudget måste öka.